

Nr 243.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående försäljning av vissa kronan tillhöriga vattenfall i Lagan m. m.; given Stockholms slott den 18 mars 1927.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bifogade utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

C. Meurling.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 18 mars 1927.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden THYRÉN, RIBBING, MEURLING, GÄRDE, PETERSSON, HELLSTRÖM, ROSÉN, HAMRIN, ALMKVIST, LYBERG.

Departementschefen, statsrådet Meurling anför:

Med skrivelse den 8 mars 1927 har vattenfallsstyrelsen underställt statsmakternas prövning ett avtal mellan styrelsen och Sydsvenska kraftaktiebolaget angående *dels* försäljning av Skeensfallet i Bolmän jämte därtill hörande fastigheter i Annerstads socken, av $\frac{3}{64}$ mantal Brusarp i Nöttja socken samt av Hjulsnäs- och Traherydfallen i Lagan jämte därtill hörande fastigheter i Hinneryds, Traheryds och Hamneda socknar, allt i Kronobergs län, *dels* utarrendering till bolaget av Karseforsen och Laholmsfallet i Lagan

jämte därtill hörande fastigheter i Laholms och Ysby socknar av Hallands län, dels ock beviljande av lån till bolaget för sistnämnda falls utbyggande. Berörda avtal torde få såsom bilaga A fogas vid protokollet.

Beträffande nu nämnda fall och fastigheter må till en början erinras om följande:

Med bifall till Kungl. Maj:ts framställning i ämnet (proposition nr 102) medgav 1906 års riksdag, att Kungl. Maj:t finge intill ett sammanlagt belopp av 5 miljoner kronor besluta om inköp av sådana, helt eller delvis i enskild ägo befintliga vattenfall, som inom den närmaste tiden kunde erfordras för drift av statens järnvägar, varjämte riksdagen för ändamålet anvisade ett belopp av högst 5 miljoner kronor.

Med medel från berörda anslag hava sedermera inköpts för kronans räkning jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 30 januari 1907 Karseforsen jämte därtill hörande fastigheter för 1,285,000 kronor, enligt Kungl. Maj:ts beslut den 16 mars 1908 Skeensfallet jämte tillhörande fastigheter för 250,000 kronor samt på grund av Kungl. Maj:ts beslut den 29 maj, den 3 juli och den 23 december 1908 Hjulsnäsfallet och delar av Traherydsfallen jämte tillhörande fastigheter för 125,000 respektive 162,100 kronor. Därjämte hava för kronans räkning jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 18 oktober 1917 och den 28 oktober 1921 för 86,256 kronor 43 öre inlösts de i enskildas ägo varande andelar i Karseforsens laxfisken samt enligt Kungl. Maj:ts beslut den 20 oktober 1922 för 9,000 kronor förvärvats viss dämmningsrättighet mellan Karseforsen och Laholmsfallet i Lagan.

Från domänstyrelsens till vattenfallsstyrelsens förvaltning hava överflyttats följande kronan tillhöriga vattenfall och fastigheter, nämligen jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 30 juli 1909 Laholmsfallet med tillhörande områden av Laholms kungsladugård och Laholms laxfiske, enligt Kungl. Maj:ts beslut den 23 juni 1910 $\frac{3}{64}$ mantal Brusarp nr 1 samt jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 11 mars 1927 det kronoparken Fägerhult i Hinneryds socken tillhöriga vattenområdet i Lagan jämte utmål.

Ifrågavarande vattenfalls storlek och kapacitet framgå av nedan angivna från vattenfallsstyrelsen lämnade uppgifter:

Vattenfall	Fallhöjd m.	9 månaders vattenmängd		Lågvattenmängd före sjöarna Furens och Flårens reglering		Lågvattenmängd efter sjöarna Furens och Flårens reglering	
		sm ³	turbinhkr.	sm ³	turbinhkr.	sm ³	turbinhkr.
Laholmsfallet	6.6	46	3,036	21.8	1,439	27.8	1,835
Karseforsen	25	45	11,250	21.7	5,425	27.7	6,925
Hjulsnä-s- och Traherydsfallen:							
a) Kronans andel	9.25	37	3,422	18	1,665	25.15	2,326
b) Sydsvenska Kraft- aktiebolagets andel	7	37	2,590	18	1,260	25.15	1,760
Skeensfallet	9.2	10.8	993	6.3	580	6.3	580

Vattenfallsstyrelsen anför i sin skrivelse den 8 mars 1927 beträffande berörda vattenfall och fastigheter till en början följande:

»Av de sålunda uppräknade vattenfallen och fastigheterna har kronan under de gångna åren kunnat draga endast ringa inkomst. Sålunda har fisket ävensom vissa strandområden varit utarrenderade, varjämte genom kontrakt den 4—5 oktober 1918 staden Laholm tillförsäkrats nyttjanderätt till en del av Laholmsfallet för anläggande av ett mindre elektricitetsverk. Styrelsen har dock i kontraktet förbehållit sig rätt att uppsäga avtalet, under förbehåll att styrelsen på annat sätt tillhandahölle staden elektrisk energi till självkostnadspris vid dess verk. På styrelsens initiativ hava fördenskull underhandlingar inletts mellan staden och kraftbolaget angående energileverans, och dessa underhandlingar hava enligt till styrelsen lämnat meddelande lett till en uppgörelse, som kunnat av båda parterna preliminärt antagas.

Emellertid måste det betraktas såsom ett viktigt önskemål, att ifrågavarande, väl belägna vattenkraft icke måtte ligga outnyttjad i avvaktan på dess användning för statens järnvägars behov. Under de år, som förfutit, sedan ifrågavarande vattenfall inköptes av staten, har det fördenskull vid flera tillfällen diskuterats mellan Sydsvenska kraftaktiebolaget och vattenfallsstyrelsen, huruvida kraftbolaget kunde inköpa eller på annat sätt disponera över statens vattenkraft i Lagan. Dylika överläggningar ägde rum, bland annat, åren 1917—1918, då vattenfallsstyrelsen med kraftbolaget träffade avtal angående vattenhushållningen vid Skogaby och Karseforsen i Lagan, ett avtal, som godkändes av 1918 års riksdag.

Vid 1919 års riksdag väckte skånska och halländska riksdagsmän motioner, nr 15 i första kammaren och nr 101 i andra kammaren, om tillstånd för kraftbolaget att inköpa eller arrendera vissa statens vattenfall i Lagan. Förutsättningarna voro emellertid då sådana, att vattenfallsstyrelsen såg sig tvungen att avstyrka motionerna, vilka därpå blevo av riksdagen avslagna.»

Styrelsen framhåller, att sedan dess emellertid inträtt en del väsentliga förändringar, alla av den beskaffenhet, att de underlättade det i ovanberörda motioner framförda önskemålet. Härom anför styrelsen:

»Till en början må då anföras, att det år 1919 räknades med en avsevärt större kraftförbrukning för statens järnvägar än nu. Dels antogs trafiken bliva större än man nu förväntar, dels vågade man icke räkna med en så jämn kraftuttagning, som man nu med stöd av erfarenheterna från västra stambanan anser sig kunna förutsätta. Till följd därav ansågs år 1919 all statens kraft i Lagans vattensystem vara inom överskådlig tid erforderlig för elektrifiering av södra Sveriges stambanor, vadan det ansågs olämpligt, att staten sålde någon del av denna vattenkraft. Med nuvarande uppfattning är däremot statens tillgång på vattenkraft så riklig, att staten utan olägenhet kan avhända sig en del av densamma. Därnäst må nämnas, att kraftbolaget vid överläggningar före år 1919 låtit vattenfallsstyrelsen förstå, att ett avtal om arrendering av statens vattenfall i Lagan enligt bolagets mening borde kombineras med rätt för bolaget att vid arrendets upphörande erhålla kraftleverans ifrån andra statens kraftanläggningar (Trollhättan m. fl.). Eljest skulle de konsumenter, som av bolaget försåges med kraft ifrån de arrenderade vattenfallen, riskera att bliva ställda utan elektrisk energi i fortsättningen. Naturligtvis skulle ett dylikt villkor varit i hög grad betungande för staten. Läget är numera ett helt annat. Kraftbolaget har genom förvärv av Hemsjö och Finsjö kraftaktiebolags vattenfall erhållit relativt riklig tillgång på kraft och behöver icke kombinera ett arrende med ovan

angivna villkor. När arrende eller köp av statens vattenfall nu från bolagets sida ifrågasättes, torde orsaken närmast vara den, att bolaget önskar att i första hand nyttiggöra vattenkraften i Lagan, där bolaget redan äger betydande såväl bebyggda som outbyggda vattenfall och där bolaget, därest större delen av Lagans fallhöjd samlas i dess hand, äger möjlighet att ordna vattenhushållningen i älven efter enhetliga och ekonomiskt fördelaktiga linjer. Bolaget har vidare numera möjlighet att, i den mån kraften från statens vattenfall behöves tagas i anspråk för järnvägsdriften, från andra bolaget tillhöriga vattenfall lämna den behöfliga ersättningskraften.

Vid behandling av de förändringar, som sedan år 1919 försiggått, må till sist erinras, att statens järnvägar från och med år 1923 börjat tillämpa ett nytt system för krafttillförseln till statsbanorna. Tidigare ansåg järnvägsstyrelsen, att kraften till järnvägarna skulle liksom för banan Svartön—Riksgränsen alstras centralt i form av enfasström samt fördelas medelst särskilda enfasiga kraftledningarna till de vid stambanorna belägna stationer, som mata kontaktledningarna. Det ansågs därför nödvändigt eller åtminstone ur ekonomisk synpunkt avgjort lämpligast, att kraften till statens järnvägar i Sydsvenske skulle alstras i form av enfasig $16\frac{2}{3}$ -periodig växelström i statens kraftanläggningar vid Lagan. Som emellertid Sydsvenska kraftaktiebolaget för sin distribution använder trefasig 50-periodig växelström, måste man vid utarrendering till bolaget av statens vattenfall räkna med att stationerna först skulle monteras för 50-periodig trefasström och sedermera vid en blivande järnvägs elektrifiering ändras om för $16\frac{2}{3}$ -periodig enfasström, varvid hela den förutvarande elektriska utrustningen skulle behöva slopas. Detta verkade ytterst försvårande på fallens utnyttjande till allmän distribution i kraftbolagets händer, i all synnerhet som man vid slutet av världskriget och närmast därefter, med hänsyn till de rådande höga kolprisen, räknade med en nära förestående elektrifiering av samtliga statsbanor. På förslag av 1920 års järnvägs elektrifieringskommitté har emellertid järnvägsstyrelsen numera beslutat att uttaga den elektriska strömmen för järnvägarna från ledningsnätet för den allmänna distributionen och att omforma den sålunda erhållna 50-periodiga trefasströmmen till $16\frac{2}{3}$ -periodig enfasström i de stationer, från vilka kontaktledningarna matas. Även de stationer, från vilka järnvägs kraften skall levereras, kunna därför utföras för 50-periodig trefasström.»

Vattenfallsstyrelsen övergår härefter till att redogöra för de förhandlingar, som under de senaste åren förts mellan styrelsen och kraftbolaget, samt för huvuddragen i ovan omnämnda, såsom resultat av dessa förhandlingar upprättade avtal, och anför styrelsen i sådant avseende följande:

»Frågan om nyttiggörandet av statens vattenfall i Lagan har aktualiserats i och med att kraftbolagets senaste vattenkraftanläggning vid Skogaby blivit färdig och börjat fullbelastas. Utbyggandet av nya vattenfall har därigenom kommit på dagordningen. Bolaget har till en början närmast haft för avsikt att utbygga sina egna andelar i Traherydfallen. Emedan även staten äger betydande andelar i dessa vattenfall och dessa andelar lämpligen böra utnyttjas tillsammans med bolagets i en gemensam anläggning, begärde bolaget, att staten skulle till bolaget överlåta sina andelar i denna fallsträcka.

Eftersom emellertid intet hinder längre mötte att för den allmänna kraftdistributionen utnyttja även den statens vattenkraft, som är avsedd att sedermera tagas i anspråk för järnvägs elektrifieringen, ansåg vattenfallsstyrelsen det mera rationellt att omedelbart lösa *hela* frågan om tillgodogörandet av vattenkraften i Lagan. Från vattenfallsstyrelsen föreslogs därför i detta läge av frågan, att en allmän uppgörelse skulle träffas mellan staten och kraftbolaget på basis av följande riktlinjer.

Staten skulle medgiva, att dess vattenfall vid Hjulsnäs och Traheryd tillsammans med bolagets fallandelar byggdes i en stor gemensam anläggning.

Staten skulle mot skälig ersättning utarrendera sina vattenfall i Lagans vattensystem intill den tidpunkt, då de erfordrades för järnvägsdriften.

Staten skulle till kraftbolaget tills vidare överlåta handhavandet av vattenhushållningen i Lagans vattensystem, dock under tillgodoseende av statens intressen.

Under de därefter bedrivna förhandlingarna hava dessa riktlinjer visserligen i en del hänseenden blivit frångångna. Men själva grundtankarna hava dock oförändrade bibehållits, nämligen att kraftbolaget skulle, så långt möjligt var, få nyttiggöra kronans vattenkraft, under det att statens järnvägars kraftbehov jämväl skulle på betryggande sätt tillgodoses.

Bolaget har hävdadt den ståndpunkten, att statens andelar i Hjulsnäs- och Traherydfallen borde med äganderätt överlåtas till bolaget, med hänsyn till att bolaget enligt sin uppfattning redan hade majoriteten i denna fallsträcka. Vattenfallsstyrelsen har accepterat detta förslag under villkor, att i köpet medtoges även Skeenfallet, vilket efter överlåtet av Traherydfallen icke längre skulle med fördel kunna utnyttjas av staten. På bolagets begäran har slutligen i försäljningen medtagits ett obetydligt strömfall, som staten äger vid Brusarp i Bolmån (fallhöjd c:a 0.78 meter enkel strand) och som är av föga värde för kronan. Köpeskillingen för samtliga försålda fall har satts till 1,300,000 kronor, vilket belopp motsvarar statens inköpskostnad jämte därå upplupen ränta på ränta sedan tiden för inköpet samt därjämte skälig ersättning för de fallandelar, vilka sedan gammalt tillhört kronan. Till en början förutsattes vid förhandlingarna, att kraft skulle vid framtida behov levereras från de försålda fallen till statens järnvägar, men denna leveransskyldighet har sedermera på bolagets begäran slopats. Det har nämligen befunnits, att statens järnvägar erhålla kraft till lägsta pris från Karseforsen—Laholmsfallen samt att någon kraft från Traheryd- och Skeenfallen icke under överskådlig framtid erfordras.

I detta sammanhang må bemärkas, att i den för kraftbolaget gällande bolagsordning finnes till skydd mot utländska intressen inryckt sådant förbehåll, som omförmäles i 2 § i lagen den 30 maj 1916 om vissa inskränkningar i rätten att förvärva fast egendom.

Karseforsen—Laholmsfallen, vilka äro de bäst belägna och värdefullaste av kronans fall i Lagan, skulle däremot enligt avtalet icke försälas, utan upplåtas till nyttjande mot dels en årlig arrendeavgift, dels skyldighet för kraftbolaget att, när helst statens järnvägar så påfordrade, dock tidigast den 1 januari 1933, leverera kraft till elektrifieringen av de sydsvenska statsjärnvägarna. Denna skyldighet gäller uttryckligen, även om Karseforsen—Laholmsfallen då icke skulle vara bebyggda, men begränsas till sin omfattning av krafttillgången i dessa fall. Kraftpriset skall beräknas efter bolagets självkostnader.

Den årliga arrendesumman, 173,500 kronor, som skall utgå redan från och med den 1 juli 1927, motsvarar 5 % ränta å statens inköpskostnad för Karseforsen jämte därå upplupen ränta på ränta sedan tiden för inköpet ävensom skälig ersättning för de staten sedan gammalt tillhöriga Laholmsfallen samt för staten tillhörigt fiske.

I kontraktet hava intagits detaljerade bestämmelser om huru bolagets självkostnader skola beräknas. Det angives, vilka kostnader, som skola inräknas i det kapital, varå ränta skall debiteras, och i vad mån vissa omkostnader få tilläggas detta kapital. Vidare lämnas anvisning rörande den räntefot, som skall tillämpas, samt rörande årliga avsättningar till ett värde-minskningskonto, som motsvarar avskrivning av anläggningarna i mån av deras normala förslitning.

I avtalet stipuleras vidare rätt men också skyldighet för staten att vid arrendetidens slut inlösa de anläggningar, som av bolaget utföras i de arrenderade fallen. Inlösensumman har bestämts till bolagets självkostnad med avdrag för de belopp, som vid inlösentillfället finnas påförda värdeminskningskontot. Det må här framhållas, att ingendera kontrahenten haft anledning att påyrka vare sig särskilt stora eller särskilt små avsättningar till värdeminskningskontot. För små avsättningar skulle nämligen leda till för hög inlösensumma, när vattenkraftanläggningarna en gång skola inlösas av staten, under det att, om avsättningarna å andra sidan tillmätas för rikligt, kraftavgifterna för statens järnvägar under arrendetiden bliva för höga.

Utgående därifrån att statens järnvägar behöva under vattenbrist, för vissa toppbelastningar, vid fel i vattenkraftanläggningarna och dylikt använda kompletterande ångkraft, har vattenfallsstyrelsen försökt att redan nu tillförsäkra statens järnvägar sådan kompletteringskraft till bolagets självkostnadspris ifrån bolagets anläggningar, där denna kraft troligen kan alstras billigare än i en statens järnvägar tillhörig reservcentral. Vattenfallsstyrelsen har vidare försökt erhålla avtal med bolaget om överföring av kraft över bolagets ledningsnät och till dess självkostnadspris från Karseforsen-Laholmsfallen till de punkter, där statens järnvägar önska uttaga kraften, nämligen Alvesta, Hässleholm, Lund och Båstad. Bolaget har förklarat sig villigt att, i den mån bolaget finner det möjligt, leverera nämnda ångkraft ävensom att överföra den för järnvägarna erforderliga kraften över sina ledningar. Men obligatorisk skyldighet i dessa hänseenden har bolaget icke velat ikläda sig. Med all sannolikhet torde emellertid det åsyftade samarbetet i dessa avseenden komma till stånd även utan en på förhand stipulerad, oavvislig skyldighet. Vad beträffar kraftöverföringsanläggningarna, så torde det nämligen vara till samma fördel för bolaget som för statens järnvägar, att ett gemensamt ledningsnät användes, ty därigenom minskas överföringskostnaderna för båda. Vad angår leverans av kompletterande ångkraft, så är avtalet så avfattat, att bolaget, i händelse det vägrar att leverera sådan ångkraft, som statens järnvägar finna vara erforderlig, får i viss mån utan ersättning påtaga sig olägenheten av vissa spetsar i järnvägens kraftuttagning.

Slutligen är i kontraktet arrendetidens längd beroende av i vad mån kraftbolaget tillmötesgår statens järnvägars önskemål beträffande både leverans av ångkraft och överföring av kraft. Kraftbolaget har från början påyrkat, att arrendetiden skulle bestämmas till 55 år. I kontraktet har vattenfallsstyrelsen medgivit en arrendetid av minst 40 år, med rätt för kraftbolaget att få denna arrendetid förlängd till 55 år, *därest frågan om ångkraft och kraftöverföring av kraftbolaget ordnats på ett för statens järnvägar tillfredsställande sätt*. Enär bolaget sätter stort värde på den längre arrendetiden, torde bolaget sörja för att dessa frågor bliva ordnade till statens järnvägars belåtenhet.

I kontraktet stadgas uttryckligen, att kraftbolagets skyldighet att leverera kraft till staten skall vara begränsad till statens järnvägars behov inom banområdena i södra Sverige. Kraftbolaget kan nämligen icke åtaga sig varken leverans av kraft till statens järnvägar utanför banområdena eller till andra statsinstitutioner utan att riskera konflikt med bestämmelserna i sådana avtal, som kraftbolaget redan avslutat med sina underleverantörer av kraft.»

Beträffande detaljerna i överenskommelsen anför styrelsen följande:

»Nyttjanderättsupplåtelsen av Karseforsen—Laholmsfallen har icke i allo kunnat utformas enligt de grunder, som av Kungl. Maj:t och riksdagen fastställt för upplåtelse genom vattenfallsstyrelsen. Detta sammanhänger givet-

vis med dess speciella art. Även denna nyttjanderättsupplåtelse får följaktligen underställas Kungl. Maj:t och riksdagen. Redan i början av underhandlingarna blev det klart, att kraftbolaget icke var villigt att mottaga upplåtelse på förenämnda grunder. Särskilt påyrkade kraftbolaget den bestämmelsen att vid nyttjanderättstidens slut under alla förhållanden erhålla lösen icke blott för maskinerna, utan även för vattenverksbyggnaderna. Detta krav har vattenfallsstyrelsen ansett sig kunna tillmötesgå med den inskränkningen, att — som ovan antytts — löseskillingen blir bestämd till samma belopp som anläggningskostnaden, dock med lämplig avskrivning. Såsom framgår av bilaga 6 till kontraktet, kommer en ganska betydande del av de egentliga vattenverksbyggnaderna att under nyttjanderättstiden amorteras. Det finnes enligt styrelsens mening så mycket mindre skäl att intaga en annan ståndpunkt, som *dels* den tid, varunder förlängd upplåtelse kan meddelas kraftbolaget, begränsats till tioårsperioder i stället för — enligt vattenfallsstyrelsens upplåtelsegrunder — trettio år, *dels* ock Kungl. Maj:t i förordningen den 11 juni 1915 angående grunder för upplåtelse av de s. k. processfallen gått in för en sådan utväg. I denna författning tillförbands nämningen kronan att jämväl vid utgången av den tid, för vilken nyttjanderätts-havaren må erhålla förnyad upplåtelse, gälda lösen för byggnader m. m.

I fråga om säkerhet för fullgörande av avtalets bestämmelser har vattenfallsstyrelsen ansett sig böra stadga påföljden av nyttjanderättens förlust, om kraftbolaget på ett otillfredsställande sätt fullgör sina förpliktelser i fråga om kraftleverans till statens järnvägar, detta i nära överensstämmelse med § 19 i upplåtelsegrunderna för kronans vattenfall. Någon annan säkerhet för fullgörande av nyttjanderättsvillkoren i övrigt har däremot kraftbolaget icke velat lämna och styrelsen icke heller ansett oavvisligen nödvändig. Vad särskilt angår betalande av nyttjanderättsavgiften, vill sålunda vattenfallsstyrelsen erinra därom, att kronan enligt kap. 17 § 6 handelsbalken äger förmånsrätt framför meddelade inteckningar i eventuellt upplåten vattenfallsrätt för avgäld, som förfallit högst ett år före skedd utmätning eller påbörjad konkurs. Under alla förhållanden kan givetvis kraftstationen, vilken såsom tillhörig kraftbolaget, fastän liggande på kronans mark, är lös egendom, utmätas för gäldande av förfallen nyttjanderättsavgift. Någon förhandssäkerhet i stationen kan däremot — om ej vattenfallsrätt tillkommer — icke vinnas genom någon form av pantsättning. Emellertid vill vattenfallsstyrelsen erinra om att kraftbolaget i sina övriga vattenkraft- och ångstationer, ledningar och annan egendom har högst betydande tillgångar ävensom att kraftbolaget, som bland sina aktieägare räknar fem större svenska städer, har dessa städers borgen till säkerhet för sina obligationslån. Under sådana förhållanden torde tillräcklig trygghet finnas för att bolaget fullgör sina kontraktsevenliga skyldigheter.

Kraftbolaget har icke åtagit sig att inom viss tid hava påbörjat och färdigställt det nya kraftverket vid Karseforsen—Laholmsfallen, beroende på att planerna för utbyggnaden ännu icke tagit fastare gestalt. Någon risk för att denna utbyggnad skall fördröjas under alltför oskäligt lång tid föreligger dock icke, ty kraftbolaget har å andra sidan förbundit sig att redan från och med den 1 juli 1927 betala full arrendeavgift för fallen, vadan det icke kan vara med god ekonomi förenligt att under längre tid hava fallen utbyggda. Därjämte får kraftbolaget enligt § 27 i avtalet icke påföra på det kapital, varå de blivande kraftavgifterna för statens järnvägar beräknas, arrendeavgifterna för fallen under längre tid än till den 1 januari 1933.

Kraftbolaget har vidare förbehållit sig rätt att, om det så önskar, erhålla statslån till ett belopp av 5 1/2 miljoner till anläggningens utförande. Det är ovisst, huruvida kraftbolaget kommer att taga detta lån i anspråk. Kraft-

bolaget kan nämligen vid tiden för utbyggnaden möjligen erhålla ett obligationslån mot borgen av de städer, som äro delägare i kraftbolaget, och det kan ju visa sig, att ett dylikt lån kan erhållas på villkor, som äro minst lika billiga som vad kontraktet angiver. I så fall torde kraftbolaget icke komma att påfordra den upplåtelse under vattenfallsrätt, vartill bolaget enligt § 9 mom. 2 är berättigat.»

Styrelsen meddelar vidare, att då den kronan tillkommande kraftleveransen från Karseforsen och Laholmsfallet vore avsedd för statens järnvägar, styrelsen fört underhandlingarna med kraftbolaget i samråd med järnvägsstyrelsen samt att denna styrelse förklarat sig icke hava något att erinra mot det nu föreliggande avtalet.

Vidkommande användningen av köpeskillingen, 1,300,000 kronor, för de försälda vattenfallen anför styrelsen slutligen:

»Styrelsen hemställer, att dessa medel efter vederbörlig avskrivning å de inköpta fallens konto få efter Kungl. Maj:ts beprövande tagas i anspråk för inköp av vattenfall och fastigheter samt utförande av nyanläggningar, i den mån sådana åtgärder erfordras för ändamålsenlig utveckling av statens kraftverksrörelse och icke kunna utan synnerlig olägenhet uppskjutas i avbidan på särskilt riksdagsbeslut. För detta ändamål har riksdagen tidigare under åren 1918–1923 anvisat tillhoppa 15,200,000 kronor, varav för närvarande endast cirka 500,000 kronor återstå odisponerade. Inom de vattenfallskomplex, som kronan under dessa år inköpt i nedre Norrland, finnas exempelvis ännu vissa andelar i enskild ägo, vilkas förvärvande skulle, därest gynnsamma tillfällen erbjuda sig, erbjuda stora fördelar för kronan, som därigenom kunde såväl förstärka sitt vattenrättsinnehav som ock undvika tidsödande och dyrbara rättegångar i framtiden.»

På grund av vad sålunda anförts hemställer vattenfallsstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen *dels* godkänna ifrågavarande avtal, *dels* medgiva, att de under vattenfallsstyrelsens fastighetsförvaltning under titel diverse fastigheter bokförda tillgångar måtte på förslag av styrelsen efter Kungl. Maj:ts beprövande nedskrivs med 1,300,000 kronor, *dels ock* medgiva, att köpeskillingen för de försälda fallen, 1,300,000 kronor, måtte efter inleverering till riksgäldskontoret få användas för inköp av vattenfall och fastigheter samt utförande av nyanläggningar, i den mån sådana åtgärder erfordras för ändamålsenlig utveckling av statens kraftverksrörelse och icke kunna utan synnerlig olägenhet uppskjutas i avbidan på särskilt riksdagsbeslut, att disponeras efter Kungl. Maj:ts prövning och avgörande.

Yttranden.

Länsstyrelsen i Kronobergs län har ur de synpunkter, från vilka länsstyrelsen kunnat granska här föreliggande fråga, icke funnit anledning till erinran mot förslaget.

Länsstyrelsen i Hallands län, som yttrat sig allenast beträffande utarrenderingsförslaget, har funnit den ifrågasatta anordningen med kraftens utarrendering särdeles lämplig. I fråga om det träffade avtalet har länsstyrelsen funnit bestämmelserna i detsamma väl avvägda och tydligt avfattade samt ägnade att kunna från det allmännas sida godkännas; endast i vissa avseenden har länsstyrelsen gjort några erinringar.

Riksräkenskapsverket har anfört bland annat följande:

Föreliggande avtal innebure, bland annat, att till Sydsvenska kraftaktiebolaget försåldes vattenfallen i Hjulsnäs, Traheryd, Skeen, Brusarp och Fägerhult för ett sammanlagt pris av 1,300,000 kronor. Av nedanstående sammanställning, vars uppgifter vore hämtade från en inom vattenfallsstyrelsen upprättad promemoria, framginge fallens bokförda värde respektive beräknade kapitalkostnad.

	Bokfört värde 31 12 1925	Beräknad kapital- kostnad 1 7 1927
Hjulsnäs	126,500	278,000
Traheryd	161,425	357,000
Skeen	249,200	557,000
Brusarp	1	10,000
Fägerhult.....	—	75,000
Vattenfallsstyrelsens omkostnader	—	15,000

Därest det överhuvud taget skulle prövas lämpligt, att kronan, på sätt i avtalet förutsattes, avhände sig äganderätten till ifrågavarande vattenfall, borde enligt riksräkenskapsverkets mening den köpeskillning, som härvid in-flöte, tillföras budgeten.

Av det ovanstående framginge, att för de av förevarande vattenfall, för vilkas förvärvande anlåtats lånemedel, det bokförda värdet uppginge till 537,125 kronor. Vid sådant förhållande borde sagda belopp, därest försäljningen komme till stånd, i riksstaten upptagas såsom återbetalningar under rubriken »Fasta lånemedel». Återstoden av köpeskillningen eller 762,875 kronor borde lämpligen uppföras under rubriken »I anspråk tagna kapital-tillgångar».

Med anledning av vattenfallsstyrelsens hemställan, att köpeskillningen för de försålda fallen i sin helhet måtte få användas till inköp av andra vattenfall och fastigheter, erinrade riksräkenskapsverket, att senast i riksstaten för budgetåret 1923/24 anvisats för statens vattenfallsverk ett reservationsanslag till inköp av vattenfall och fastigheter samt utförande av nyanläggningar (Ufk 1 D 8). Enligt riksgäldskontorets kassarapporter hade förefunnits å sagda anslag en hos kontoret inestående behållning av 721,265 kronor 48 öre vid utgången av januari 1927. Såsom av budgetredovisningen för 1925 26 framginge kvarstode dessutom en behållning av 912 kronor 5 öre å äldre anslag, som anvisats för »Inköp av vattenfall för elektrisk drift å statens järnvägar».

Då köpeskillningen för vattenfallen enligt riksräkenskapsverkets mening borde upptagas till redovisning i riksstaten, följde härav att, därest i samband med försäljningen medel ansåges böra anvisas för inköp av andra vattenfall, dessa medel borde beredas genom kapitalökningsanslag.

Vattenfallsstyrelsen hade vidare hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att de under vattenfallsstyrelsens fastighetsförvaltning under titel diverse fastigheter bokförda tillgångarna måtte på förslag av vattenfallsstyrelsen efter Kungl. Maj:ts beprövande nedskrivnas med 1,300,000 kronor. Riksräkenskapsverket hölle före, att det med hänsyn bland annat till de värden, vartill fallen för närvarande vore bokförda i vattenfallsstyrelsens räkenskaper, borde bliva beroende på den utredning, som styrelsen sedermera komme att framlägga, till vilket belopp nedskrivning av styrelsens fastigheter finge åga rum.

De kronan tillhöriga vattenfallen i Lagans flodområde hava huvudsakligen varit avsedda att i mån av behov lämna kraft för elektrisk drift å statens järnvägar i södra Sverige. I denna fråga framhöll dock departementschefen

Departements-
chefen.

i ovanberörda proposition nr 102 till 1906 års riksdag, att även om det skulle visa sig, att den drivkraft, som hämtades ur vattenfallen, ej skulle kunna lämpligen användas för ett ekonomiskt och i övrigt fördelaktigt drivande av tågen å statens järnvägar i den omfattning, som i propositionen förutsattes, någon risk icke kunde vara förenad med ifrågasatta förvärv av enskilda tillhörande vattenfall. Det borde nämligen icke möta någon svårighet att, om staten så funne lämpligt, realisera de inköpta vattenfallen på sådana villkor, att den utgift, som deras inköp betingat, bleve till fullo uppvägd. Skulle staten, i stället för att sälja flera eller färre av de för eventuell elektrisk statsbanedrift inköpta vattenfall, som icke komme att härför användas, vilja göra de i dessa fall nedlagda medel fruktbarande genom fallens upplåtande för viss tid åt enskilda eller genom anläggande av kraftstationer och levererande av elektrisk energi från dessa till andra industriella ändamål än järnbanedrift, syntes staten säkerligen erhålla god avkastning å dessa medel.

Då någon elektrifiering av statens järnvägar i södra Sverige hittills icke kommit till stånd, hava ifrågavarande kronans vattenfall i Lagans flodområde icke av staten utbyggt. Fråga har emellertid uppstått att söka utnyttja denna avsevärda vattenkraft, till dess den behöver tagas i anspråk för sitt ursprungligen avsedda ändamål. Denna fråga har blivit aktuell däri-genom, att Sydsvenska kraftaktiebolaget, som äger vissa delar av Traheryd-fallen, för tillgodoseende av det ökade kraftbehovet inom sitt distributionsområde önskat erhålla dispositionsrätt över kronan tillhöriga delar av nämnda vattenfall för att kunna tillgodogöra sig detta fallkomplex i en anläggning. Med hänsyn till de erfarenheter, som vunnits vid elektrifiering av linjen Stockholm—Göteborg, kan man numera beräkna, att endast en del av statens vattenkraft i Lagan erfordras för tillgodoseende av behovet av elektrisk kraft för statens järnvägar i södra Sverige för en avsevärd tid framåt. Då kraft till statens järnvägar skulle kunna levereras till fördelaktigaste pris från Karseforsen och Laholmsfallet, skulle de övriga vattenfallen kunna användas för andra ändamål än järnvägsdrift. Men även Karseforsen och Laholms-fallet skulle lämpligen kunna disponeras för den allmänna kraftdistributionen i avvaktan på järnvägselektrifieringen i dessa delar av landet.

Det skulle kunna ifrågasättas, att staten i sådant syfte själv utbyggde dessa vattenfall, särskilt som vissa av dem, nämligen Karseforsen och Laholmsfallet, ställa sig synnerligen gynnsamma ur utbyggnadssynpunkt. Emellertid måste kraften från dessa vattenfall tills vidare, intill dess järnvägs-elektrifieringen i Sydsvrige genomföres, komma att utnyttjas uteslutande för allmän distribution. Det torde då knappast vara nationalekonomiskt riktigt att nu börja en statens kraftdistribution i södra Sverige, där Sydsvenska kraftaktiebolaget redan i huvudsak ombesörjer kraftdistributionen och har ett utgrenat fördelningsnät. För sådant ändamål skulle erfordras utbyggande av särskilda ledningar parallellt med eller ingripande i bolagets. En sådan lösning skulle medföra, att betydande belopp i lednings- och

administrationskostnader utan nytta bortkastades, varjämte en osund och förlustbringande konkurrens mellan de båda kraftdistributionsföretagen kunde befaras. Att överföra kraften från Lagan norrut till vattenfallsstyrelsens distributionsområden låter visserligen sig göra, men detta synes ur national-ekonomisk synpunkt olämpligt, då behov av kraften förefinnes närmare kraftkällan och kraftbehovet längre norrut kan tillgodoses av vattenfallsstyrelsens redan färdiga anläggningar.

Under sådana förhållanden och då det ur såväl enskild som allmän synpunkt är synnerligen angeläget, att kronans betydande vattenkraft i Lagan snarast möjligt kommer till nyttig användning, synes mig utnyttjandet av vattenfallen i Lagan för närvarande bäst kunna ordnas därigenom, att, på sätt vattenfallsstyrelsen hemställt, skötseln och driften av samtliga där utbyggda och planerade kraftstationer omhändervaras av ett enda företag. Angående det föreslagna överlåtandet av äganderätten till Skeens-, Hjulsnäs- och Traherydsfallen är att märka, att det anses tveksamt, huruvida icke bolaget skulle kunna enligt vattenlagens föreskrifter tillgodogöra sig även kronans andelar i Hjulsnäs- och Traherydsfallen, att Skeensfallet i sådan händelse måste anses vara av ringa värde för kronan, att dessa fall icke, såvitt nu kan bedömas, äro erforderliga för järnvägselektrifieringen samt att de av bolaget erbjudna köpeskillingarna måste anses tillfredsställande. Då vidare avtalet angående Karseforsens och Laholmsfallets utnyttjande medför, att kronan utan att frånhända sig äganderätten till dessa och utan att behöva avvakta tidpunkten för elektrifierandet av statsbanorna i södra Sverige erhåller nöjaktig avkastning av fallen, så anser jag mig kunna förorda, att förevarande förslag nu bringas till genomförande.

Vad beträffar det mellan vattenfallsstyrelsen och Sydsvenska kraftaktiebolaget upprättade avtalet, avviker detsamma, i vad det avser utarrendering av Karseforsen och Laholmsfallet, i åtskilliga avseenden från gällande grunder för förvaltningen av kronans till enskilda upplåtna vattenfall. Särskilt är detta förhållandet beträffande upplåtelse tiden, återställandet av fallen till kronan efter nämnda tids slut samt säkerheten för upplåtelsevillkorens fullgörande. Det är uppenbart, att berörda grunder i ett så egenartat fall som det förevarande näppeligen kunna i sin helhet tillämpas. På sätt § 9 i avtalet närmare utvisar innebär avtalet till en början upplåtelse av arrenderätt till de i samma paragraf angivna fastigheter jämte därtill hörande grund och vatten i Lagan, men skall denna arrenderätt, efter det viss lantmäteriförrättning ägt rum, beträffande de vattenområden och fastigheter, som tagas i anspråk för kraftverksanläggningen, övergå till vattenfallsrätt. De föreslagna bestämmelserna rörande ifrågavarande upplåtelse synas emellertid vara av beskaffenhet att för statens del kunna godtagas. I fråga om upplåtelse tiden, vilken efter de första 55 åren kan automatiskt förlängas med 10 år i sänder, bör givetvis tillses, att densamma icke på detta sätt utsträcker längre än till de 95 år, vartill enligt ovanberörda grunder den sammanlagda upplåtelse tiden högst må uppgå. Bestämmelserna om lösen av byggnader m. m. vid utnyttjanderättstidens slut synas skäligen. Beträffande fullgörandet av bolagets

skyldigheter enligt avtalet har särskild säkerhet härför icke kunnat erhållas. Med hänsyn till att bolagets aktieägare huvudsakligen äro kommuner och i betraktande av vad vattenfallsstyrelsen i detta hänseende i övrigt anfört torde dock icke böra befaras, att bolagets åligganden icke skulle komma att fullgöras.

Länsstyrelsen i Hallands län har beträffande de av vattenfallsstyrelsen omförmälda underhandlingarna mellan bolaget och Laholms stad angående kraftleverans till staden framhållit önskvärdheten av att staden erhöle gottgörelse för vad staden nedlagt å sitt eget kraftverk. Såsom länsstyrelsen ifrågasatt lärer Kungl. Maj:t ock komma att beakta denna fråga, innan förevarande avtal slutligt godkännes.

Vidare har länsstyrelsen framhållit, att vid bolagets utbyggande av Laholmsfallet riksantikvarien måtte beredas tillfälle att föreslå erforderliga åtgärder för skyddande och bevarande, i den mån sådant låter sig göra, av ruinresterna av den gamla borgen Lagaholm. Jag förutsätter, att även denna fråga i sinom tid ägnas vederbörligt beaktande.

I likhet med länsstyrelsen finner jag den i § 19 innefattade bestämmelsen om kraftleverans till statsbanorna inom södra Sverige böra förtydligas till att omfatta jämväl banor, som inom denna del av landet kunna under kontraktstiden anläggas eller övertagas av staten.

Vidkommande det i § 36 omförmälda statslån till kraftbolaget för kraftanläggningens utförande torde, därest behov därav skulle uppstå, åtgärder för beredande av sådant lån i sinom tid böra vidtagas.

För det fall att någon jämkning i avtalsförslaget skulle finnas erforderlig, torde Kungl. Maj:t böra erhålla bemyndigande att vidtaga dylik jämkning.

Av köpeskillingen för de försålda fallen, 1,300,000 kronor, torde på sätt riksräkenskapsverket föreslagit den del, som motsvarar bokförda värdet av de med länemedel förvärvade fallen, eller 537,125 kronor inlevereras till riksgäldskontoret och uppföras å riksstatens inkomstsida under rubrikerna »Fasta länemedel, återbetalningar». Återstoden, 762,875 kronor, torde i avvaktan på erforderlig utredning rörande den av vattenfallsstyrelsen ifrågasatta nedskrivningen av vattenfallsverkets fond böra innestå hos styrelsen och betraktas såsom en vattenfallsverkets skuld till statsverket.

Vattenfallsstyrelsen har hemställt, att hela köpeskillingen måtte få användas för inköp av vattenfall och fastigheter m. m. Enligt vad jag inhämtat är av behållningen å tidigare för sådant ändamål anvisade anslag eller 721,265 kronor 48 öre ett belopp av 217,660 kronor avsett till erläggande av ännu oguldna köpeskillingar för redan förvärvade vattenfall och fastigheter. Emellertid bedriver vattenfallsstyrelsen för närvarande underhandlingar om inköp för kronans räkning av i enskild ägo befintliga andelar i vissa, kronan redan delvis tillhöriga vattenfall, vilka andelars förvärvande anses önskvärt men väntas kräva avsevärda kapitalutlägg. Då dylikt förvärv kan anses lämpligt jämväl ur den synpunkten, att därigenom ersättning vinnes för den vattenkraft, som genom förevarande avtal avhändes kronan, synes intet vara att erinra mot att erforderliga medel härför beredas. Den förstärkning av ifråga-

varande anslag, som i anledning härav är erforderlig, lärer dock kunna begränsas till 500,000 kronor, och torde detta belopp på sätt riksräkenskapsverket föreslagit böra anvisas såsom kapitalökningsanslag.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna härvid fogade avtal mellan vattenfallsstyrelsen och Sydsvenska kraftaktiebolaget angående försäljning och utarrendering av vissa kronan tillhöriga vattenfall i Lagan m. m., dock med rätt för Kungl. Maj:t att däri vidtaga de jämkningar, som kunna finnas påkallade;

dels, vid bifall härtill, i förslaget till riksstat för budgetåret 1927—1928 höja den under rubriken »Fasta lånemedel» upptagna inkomstposten »Återbetalningar» med 537,125 kronor;

dels ock för inköp av vattenfall och fastigheter samt utförande av nyanläggningar, i den mån sådana åtgärder erfordras för ändamålsenlig utveckling av statens kraftverksrörelse och icke kunna utan synnerlig olägenhet uppskjutas i avbidan på särskilt riksdagsbeslut, för budgetåret 1927—1928 anvisa ett reservationsanslag, att utgå av lånemedel, av ..... kronor 500,000, att disponeras efter Kungl. Maj:ts prövning och avgörande.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Nils Hellenius.

Avtal.

Mellan Kungl. Vattenfallsstyrelsen, här nedan kallad Styrelsen, å Kungl. Maj:ts och Kronans vägnar, samt Sydsvenska Kraftaktiebolaget, här nedan kallat Kraftbolaget, är följande avtal träffat angående försäljning och utarrendering av nedannämnda under Styrelsens förvaltning stående fastigheter utmed Lagan och Bolmån med tillhörande vatten och fiske samt angående kraftleverans från Kraftbolaget till Styrelsen m. m.

Principer och förutsättningar för avtalet.

Detta kontrakt är baserat på följande principer och förutsättningar.

Kronan tillhöriga vattenfall i Lagans flodområde hava huvudsakligen varit avsedda att i mån av behov lämna kraft till elektrifiering av Statens Järnvägar inom södra Sverige. På grund av teknikens utveckling och vunna erfarenheter angående energiåtgången vid järnvägars elektrifiering kunna Karseforsen-Laholmsfallen anses tillräckliga för Statens Järnvägars kraftbehov i södra Sverige under överskådlig tid framåt, vadan Kronans vattenfall i övre Lagan utan några villkor om kraftleverans försäljas till Kraftbolaget. För att Karseforsen-Laholmsfallen må kunna komma till användning, innan de helt eller delvis tagas i anspråk för Statens Järnvägars elektrifiering, arrenderar Kraftbolaget dessa vattenfall, med skyldighet dock att tillhandahålla kraft för elektrifiering av statsbanorna i södra Sverige till ett pris, beräknat efter självkostnaden för kraftens tillhandahållande vid de utarrenderade vattenfallen.

De av Kraftbolaget för utnyttjande av den arrenderade vattenkraften uppförda anläggningarna förbliva Kraftbolagets egendom under arrendetiden, men äger Styrelsen rätt och skyldighet att därefter inlösa desamma.

Kraftleveransen till Statens Järnvägar skall ske på sådant sätt, att Statens Järnvägar icke ställas i varken bättre eller sämre läge än om de själva ägt och drivit vattenkraftverken vid Karseforsen-Laholmsfallet. Staten skall hava förmånen *dels* att redan från den 1 juli 1927 erhålla förräntning på det i statens vattenfall i Lagans flodområde nedlagda kapitalet jämte därå till sagda dag beräknad ränta på ränta, *dels ock* att på sätt här nedan säges få disponera och till självkostnadspris betala endast för så stor del av kraften från anläggningarna vid Karseforsen-Laholmsfallet, som vid varje tidpunkt är behöfvig för järnvägnas elektrifiering. Kraftbolaget å sin sida skall hava den förmånen att få disponera de energi- och effektbelopp, som icke för tillfället utnyttjas för järnvägsdriften.

Kraftbolagets tillhandahållande av ångkraft såsom reserv vid vattenbrist och för spetsdrift och dylikt kan icke av Statens Järnvägar påfordras, men i den mån överenskommelse om dylik leverans träffas, skall den ske till självkostnad, så att ställningen blir densamma som om Statens Järnvägar själva utbyggt egen ångkraft för komplettering av vattenkraften.

Nedanstående detaljerade kontraktsbestämmelser skola tolkas så att de motsvara ovanstående principer och förutsättningar.

Del. A. Försäljning och överlåtelse av fastigheter och rättigheter (Traheryds- och Skeensfallen.)

§ 1.

Styrelsen överlåter och försäljer med full äganderätt till kraftbolaget följande under Styrelsens förvaltning stående fastigheter i Skeens by av Annerstads socken i Kronobergs län, nämligen

*Försäljning
av Skeens-
fallet.*

- 1) $\frac{4}{20}$ mantal Skeen nr 3 Brogård litt. C nr 2 b (3⁷),
- 2) $\frac{3}{16}$ » » » » » » » 1 b (3⁵),
- 3) $\frac{1}{16}$ » » » 4 Jönsagård » Dab (4¹⁰),
- 4) $\frac{4}{5}$ » » » 2 Norregård » Ab (2³),
- 5) $\frac{3}{8}$ » » » 1 Liagård » Bb (1³),
- 6) $\frac{1}{12}$ » Hallarp » 6 Lintagård » Bb (6³),
- 7) $\frac{7}{123}$ » Skeen » 5 Torp » Eb (5³).

I köpet ingår all den rätt, Styrelsen såsom ägare till de försålda fastigheterna äger till grund, vatten och fiske i Bolmån.

De försålda fastigheterna finnas utmärkta med brun färg och med röda siffror enligt ovan angivna numrerung å bilagda av lantmätare R. Wide år 1927 upprättade karta (Bilaga 1). *)

De enligt denna paragraf försålda fastigheterna och fallen kallas här nedan Skeensfastigheterna och Skeensfallen.

§ 2.

Mom. 1. Styrelsen överläter och försäljer med full äganderätt till Kraftbolaget följande under Styrelsens förvaltning stående fastigheter i Hinne-ryds, Traheryds och Hamneda socknar av Kronobergs län, nämligen

- 1) Hjulsnäs och Hjulsviks kvarnar med utmål, om 33,6 kvadratrevrar (2,9619 ar), (1¹⁵), avsöndrade från $\frac{1}{8}$ mantal Hökhult,
- 2) Lägenheten Norra Sjöbodastrand nr 1, om 20 ar (1¹⁰), avsöndrad från $\frac{5}{64}$ mantal Sjöboda nr 1,
- 3) $\frac{1}{160}$ mantal Sjöboda nr 1, litt. Bb, (1¹⁷),
- 4) $\frac{1}{96}$ » » » » » Abb, (1¹³),
- 5) $\frac{1}{24}$ » » » » » Db, (1¹³),
- 6) Lägenheten Grönö utmål nr 1, om 14 ar, (1¹), avsöndrad från $\frac{1}{2}$ mantal Grönö nr 2 Norrgård och $\frac{3}{4}$ mantal Grönö nr 1 Södergård,
- 7) $\frac{5}{64}$ mantal Grönö nr 1 Södergård, litt. Aab, (1¹²),
- 8) Lägenheten Lertagets annex nr 2, om 6,17 ar, (2²¹), avsöndrad från $\frac{1}{2}$ mantal Grönö nr 2 Norrgård,
- 9) Lägenheten Lertaget nr 4, om 9,26 ar, (1¹⁴), avsöndrad från $\frac{3}{4}$ mantal Grönö nr 1 Södergård.
- 10) $\frac{19}{400}$ mantal Traheryd nr 2 Kronogård och Traheryd nr 1 Skattegård (även kallad nr 3 Gästgivaregård), litt. C, nr 58, (3⁶⁸),
- 11) $\frac{34}{400}$ mantal Traheryd nr 2 Kronogård och Traheryd nr 1 Skattegård (även kallad Gästgivaregården), litt. C, nr 59 b, (3⁸⁴),
- 12) Lägenheten Tofhultstrand nr 1, om 95,46 ar, (1⁴), avsöndrad från $\frac{1}{2}$ mantal Tofhult nr 1,
- 13) $\frac{7}{25}$ mantal Tofhult nr 1, litt. A, (1⁶),
- 14) $\frac{7}{500}$ » » » » » B, (1⁷),
- 15) Lägenheten Norradalsstrand nr 2, om 2,8 ar, (1³), avsöndrad från lägenheten Norradal under $\frac{1}{2}$ mantal Tofhult nr 1,
- 16) Lägenheten Flobodastrand nr 1, om 8 ar, (1²¹), avsöndrad från $\frac{1}{8}$ mantal Floboda nr 1,
- 17) Lägenheten Flobodastrand Tillägget nr 2, om 16,5 ar, (1¹⁷), avsöndrad från $\frac{1}{8}$ mantal Floboda nr 1,
- 18) $\frac{1}{4}$ mantal Hjulsnäs nr 1 (1²),
- 19) Lägenheten Hjulskvarn nr 4, om 64,8 ar, (1¹⁹), avsöndrad från $\frac{3}{4}$ mantal Hjulsnäs nr 1.

I köpet ingår all den rätt, Styrelsen såsom ägare till de försålda fastigheterna äger till grund, vatten och fiske i Lagan.

*) Här utesluten.

De försålda fastigheterna finnas utmärkta med brun färg och med röda siffror enligt ovan angivna numrering å bilagda av lantmätare R. Wide år 1927 upprättade karta (Bilaga 2).*)

De enligt denna paragraf försålda fastigheterna och fallen kallas här nedan Traherydsfastigheterna och Traherydsfallen.

Mom. 2. Av kronoparken Fägerhult, bestående av indragna militiebo-ställena $\frac{1}{2}$ mantal Fägerhult och $\frac{1}{2}$ mantal Öckershult, överlåtes till Kraftbolaget hela vattenområdet i Lagan jämte en 10 meter bred strandremsa, räknat från strandkanten vid medelvattenstånd, d. v. s. då Lagan vid Trahe-ryd har en vattenmängd av 65 sm³. Det försålda området, som å förenämnda karta (bil. 2) betecknas med nr 1 b, skall från stamhemmanen avskiljas genom avstyckning enligt lagen den 18 juni 1926 om delning av jord å landet, och skall därvid till det försålda området läggas stamhemmanens rätt till vatten och fiske i Lagan, med dessa hemman likväl förbehållen rätt att för vattning av kreatur och dylika ändamål äga tillträde till vattnet samt för framforslande av virke och för virkesupplag äga avgiftsfritt disponera ovan-nämnda strandremsa i den mån den ej tages i anspråk för vattenuppdämning.

§ 3.

Försäljning av Brusarp. Styrelsen överlåter och försäljer med full äganderätt till Kraftbolaget $\frac{3}{84}$ mantal Brusarp nr 1 litt. Ad (1⁷) i Nöttja socken jämte all den rätt, Styrelsen som ägare till denna fastighet äger till grund, vatten och fiske i Bolmån.

§ 4.

Tillträdesdag. Tillträdesdagen för de under §§ 1, 2 och 3 överlåtna fastigheterna är den 1 juli 1927. Fastigheterna överlåtas i det skick, desamma befinnas vid tillträdesdagen.

§ 5.

Köpeskilling. Köpeskillingen utgör för de under § 1 överlåtna fastigheterna Femhundra-tusen (500,000) kronor och för de under §§ 2 och 3 överlåtna fastigheterna Åttahundratusen (800,000) kronor eller tillhopa Enmiljontrehundratusen (1,300,000) kronor, vilket belopp skall å tillträdesdagen inbetalas till Styrelsens kassakontor i Stockholm.

§ 6.

Inteckningar. De försålda fastigheterna överlåtas fria från såväl alla penninginteckningar som för vattenrättens utnyttjande hinderliga inteckningar, gällande detta dock icke lägenheterna Lertagets annex nr 2 och Lertaget nr 4 samt Hjulskvarn nr 4.

Arrendeavtal. Gällande arrendeavtal rörande fastigheter, vilka finnas upptagna å bifogade förteckning (Bilaga 4), skola även för Kraftbolaget vara bindande. Arrende-avgifter, som belöpa å tiden före tillträdesdagen, tillkomma Styrelsen och därefter Kraftbolaget. Skatter och onera, som belöpa å tiden före tillträdes-dagen, betalas av Styrelsen och därefter av Kraftbolaget.

Försäkringar. Alla av Styrelsen ingångna brandförsäkringsavtal rörande fastigheterna övertagas från och med tillträdesdagen av Kraftbolaget. Premier, som för-falla före sagda dag, betalas av Styrelsen och därefter av Kraftbolaget. Even-tuellt efter avtalets undertecknande men före tillträdesdagen utfallande brandstod skall av Styrelsen redovisas till Kraftbolaget.

§ 7.

Lagfart m. m. Alla kostnader för lagfart, inklusive stämpel, ävensom för avstyckning bestridas av Kraftbolaget.

Det åligger styrelsen att före tillträdesdagen överlämna för lagfarts sökande erforderliga åtkomsthandlingar ävensom gravationsbevis rörande de försålda fastigheterna.

*) Här utesluten.

§ 8.

Skulle i anledning av pågående rättegång om sänkning av sjön Exen någon ersättning för minskad fallhöjd tillerkännas Styrelsen såsom ägare av någon eller några av de i § 2 omnämnda fastigheterna, skall denna ersättning tillfalla Kraftbolaget. Kraftbolaget äger dock icke rätt på grund av sådan fallhöjdsminskning erhålla någon nedsättning i köpeskillingen.

Reglering av sjön Exen.

Del B. Arrendeupplåtelse av fastigheter och rättigheter (Karseforsen-Laholmsfallet).

§ 9.

Mom. 1. Styrelsen utarrenderar till Kraftbolaget följande vid Karseforsen och Laholmsfallet belägna fastigheter, som inköpts av Kronan eller eljest ställts under Styrelsens förvaltning i och för utbyggande av förenämnda båda vattenfall, nämligen

Arrende av Karseforsen och Laholmsfallet.

- 1) Lägenheten Karsefors nr 7, om 4.7 ar, (1¹³), avsöndrad från $\frac{1}{16}$ mantal Kasteberg nr 1,
- 2) Lägenheten Karsefors nr 6, om 20.3 ar, (1¹⁴), avsöndrad från $\frac{1}{8}$ mantal Kasteberg nr 1,
- 3) Lägenheten Lertågten nr 1, om 7.1 ar, (1¹⁵), avsöndrad från $\frac{1}{4}$ mantal Kasteberg nr 1,
- 4) Lägenheten Hallefors nr 6, om 673.6 ar, (3¹⁸), avsöndrad från $\frac{1}{16}$ mantal Lejeby nr 3 litt. B,
- 5) Lägenheten Hallefors nr 7, om 19.7 ar, (3¹⁹), avsöndrad från $\frac{3}{32}$ mantal Lejeby nr 3 litt. C,
- 6) Lägenheten Hallefors nr 10, om 30.6 ar, (3²¹), avsöndrad från $\frac{5}{128}$ mantal Lejeby nr 3 litt. Ab,
- 7) Lägenheten Hallefors nr 8, om 30.6 ar, (3²⁰), avsöndrad från $\frac{3}{32}$ mantal Lejeby nr 3 litt. C,
- 8) Lägenheten Hallefors nr 9, om 14.6 ar, (1¹⁰), avsöndrad från $\frac{3}{16}$ mantal Lejeby nr 1 litt. Aa,
- 9) Lägenheten Hallefors nr 5, om 28.6 ar, (3¹⁷), avsöndrad från $\frac{3}{64}$ mantal litt. C^I och $\frac{3}{64}$ mantal litt. C^{II} Lejeby nr 3,
- 10) Lägenheten Hallefors nr 3, om 97 ar, (3¹⁵), avsöndrad från $\frac{3}{64}$ mantal Lejeby nr 3 litt. C^{II},
- 11) Lägenheten Hallefors nr 4, om 194 ar, (3¹⁶), avsöndrad från $\frac{3}{64}$ mantal Lejeby nr 3 litt. C^{II},
- 12) Lägenheten Hallefors nr 2, om 25.6 ar, (3¹⁴), avsöndrad från $\frac{3}{64}$ mantal Lejeby nr 3 litt. C^I.
- 13) Andel i Vitmadsmossen, hörande till $\frac{3}{16}$ mantal Lejeby nr 1 (1⁴),
- 14) Andel i Vitmadsmossen, hörande till $\frac{3}{16}$ mantal Lejeby nr 1 (1²),
- 15) Samfällid Lertägt, hörande till hemmanslotter inom Lejeby, som förvärvat av Kronan,
- 16) Lägenheten Hallefors nr 1, om 12.6 ar, (3¹³), avsöndrad från $\frac{3}{64}$ mantal Lejeby nr 3 litt. C^I,
- 17) Lägenheten Karsefors nr 21, om 178 ar, (2¹⁴), avsöndrad från $\frac{1}{24}$ mantal Lejeby nr 2 litt. Bbb,
- 18) Lägenheten Karsefors nr 20, om 79.5 ar, (2¹²), avsöndrad från $\frac{7}{48}$ mantal Lejeby nr 2 litt. Bba,
- 19) Lägenheten Karsefors nr 5, om 22 ar, (4¹⁸), avsöndrad från $\frac{5}{84}$ mantal Lejeby nr 4 litt. B,
- 20) Lägenhet om 7,000 kvadratalnar, (4²⁴), avsöndrad från $\frac{1}{42}$ mantal Lejeby nr 4 litt. A,

- 21) Lägenheten Lejebyfors nr 1, om 385 ar, (1⁰), avsöndrad från $\frac{1}{20}$ mantal Lejeby nr 1,
- 22) Lägenhet om 2,200 kvadratalnar, (1²¹), avsöndrad från $\frac{1}{20}$ mantal Lejeby nr 1 litt. B,
- 23) Lägenheten Lejebystrom nr 1, om 104.56 ar, (1¹), avsöndrad från $\frac{3}{4}$ mantal nr 1, $\frac{3}{6}$ mantal nr 2, $\frac{1}{2}$ mantal nr 3 och $\frac{1}{2}$ mantal nr 4 Lejeby,
- 24) Fiskeplats, litt. h, ingår i lägenheten Lejebystrom nr 1 (1¹),
- 25) $\frac{3}{16}$ mantal Lejeby nr 1 litt. Aa, (1²) (med undantag av vissa avsöndringar),
- 26) Kvarnplan, litt. f, tillhörande lägenheten Lejebystrom nr 1 (1¹),
- 27) Del av $\frac{3}{16}$ mantal Lejeby nr 1 litt. Ac, (1⁴) (med vissa undantag),
- 28) Delar av Gatemossen, nämligen
- andel hörande till $\frac{1}{30}$ mantal Lejeby nr 4 (4¹⁶),
  - lägenheten Gatemossen nr 4 (4¹⁹), avsöndrad från $\frac{1}{21}$ mantal Lejeby nr 4,
  - lägenheten Gatemossen nr 5 (4²⁰), avsöndrad från $\frac{3}{84}$ mantal Lejeby nr 4,
  - andel, hörande till $\frac{5}{128}$ mantal Lejeby nr 3 (3²⁵),
  - andel, hörande till $\frac{15}{128}$ mantal Lejeby nr 3 (3⁶),
  - lägenheten Gatemossen nr 3 (2¹⁵), avsöndrad från $\frac{1}{24}$ mantal Lejeby nr 2,
  - lägenheten Gatemossen nr 2 (2¹³), avsöndrad från $\frac{7}{48}$ mantal Lejeby nr 2,
  - lägenheten Karseforsen nr 3 (2⁷), avsöndrad från $\frac{3}{16}$ mantal Lejeby nr 2,
  - andel, hörande till $\frac{3}{16}$ mantal Lejeby nr 1 (1²),
  - lägenheten Gatemossen nr 1 (1¹²), avsöndrad från $\frac{3}{16}$ mantal Lejeby nr 1, och
  - andel, hörande till $\frac{3}{16}$ mantal Lejeby nr 1 (1⁴),
- 29) $\frac{16}{128}$ mantal Lejeby nr 3 litt. Aa (3⁶) (med vissa undantag),
- 30) Del av $\frac{3}{16}$ mantal Lejeby nr 1 (1⁴),
- 31) Lägenheten Lejebyavsöndring för Karseforsfallen nr 1, om 2.49 ar, (1¹), avsöndrad från $\frac{3}{4}$ mantal nr 1, $\frac{3}{8}$ mantal nr 2, $\frac{1}{2}$ mantal nr 3 och $\frac{1}{2}$ mantal nr 4 Lejeby,
- 32) Lägenheten Lejebyavsöndring för Karseforsfallen nr 2, om 0.81 ar, (1¹¹), avsöndrad från $\frac{3}{16}$ mantal Lejeby nr 1,
- 33) Tvättplan, hörande till lägenheten Lejebystrom nr 1 (1¹),
- 34) Lägenheten Karsefors nr 4, om 322.2 ar, (4¹⁷), avsöndrad från $\frac{1}{4}$ mantal Lejeby nr 4,
- 35) $\frac{1}{30}$ mantal Lejeby nr 4 litt. DaaC (4¹⁶) (med visst undantag),
- 36) Lägenheten Karsefors nr 19, om 99 ar, (2¹¹), avsöndrad från $\frac{7}{48}$ mantal Lejeby nr 2 litt. Bba,
- 37) Lägenheten Karsefors nr 2, om 54.9 ar, (2⁶), avsöndrad från $\frac{3}{16}$ mantal Lejeby nr 2,
- 38) Lägenhet om 21 kvadratrevor, 93 kvadratstänger (1¹⁴), avsöndrad från $\frac{11}{80}$ mantal Lejeby nr 1, (1.9331 har),
- 39) $\frac{5}{128}$ mantal Lejeby nr 3 litt. ABaB (3²⁵) (med undantag av avsöndrad och lagfaren jord),
- 40) Lägenheten Karsefors nr 1, om 1.2610 har, (1¹³), avsöndrad från $\frac{11}{80}$ mantal Lejeby nr 1,
- 41) Lägenheten Karsefors nr 8, om 2.9 ar, (2¹³), avsöndrad från $\frac{1}{20}$ mantal Hof nr 2,
- 42) Lägenheten Karsefors nr 9, om 23.9 ar, (2¹⁴), avsöndrad från $\frac{1}{12}$ mantal Hof nr 2,

43) Lägenheten Karsefors nr 10, om 61,8 ar, (2¹⁵), avsöndrad från $\frac{1}{6}$ mantal Hof nr 2,

44) Lägenheten Karsefors nr 11, om 7.1 ar, (2¹⁶), avsöndrad från $\frac{1}{6}$ mantal Hof nr 2,

45) Lägenheten Karsefors nr 22, om 6.1 ar, (3¹⁴), avsöndrad från $\frac{1}{16}$ mantal Hof nr 3 litt. Cd.

46) Lägenheten Karsefors nr 24, om 1.05 ar, (3¹⁹), avsöndrad från en från $\frac{1}{16}$ mantal Hof nr 3 avsöndrad lägenhet om 3.48 ar,

47) Lägenheten Karsefors nr 23, om 11.8 ar, (3¹⁵), avsöndrad från $\frac{1}{16}$ mantal Hof nr 3 litt. Cd,

48) Andel av lägenheten Karsefors nr 16, om 793.35 ar, (1²), avsöndrad från $\frac{2}{3}$ mantal Uddekulla nr 1 litt. C,

48 a) Till $\frac{2}{3}$ mantal Uddekulla nr 1 hörande Karsefors vattenfall med kvarn samt lägenhet om 269.97 ar,

49) Lägenheten Karsefors nr 12, om 110.4 ar, (1⁷), avsöndrad från $\frac{1}{5}$ mantal Brödåkra nr 1,

50) Lägenheten Karsefors nr 15, om 74.8 ar, (1⁸), avsöndrad från $\frac{1}{4}$ mantal Brödåkra nr 1 litt. Ab,

51) Lägenheten Karsefors nr 14, om 106.7 ar, (2³), avsöndrad från $\frac{1}{4}$ mantal Brödåkra nr 2,

52) Lägenheten Karsefors nr 13, om 94.5 ar (2⁴), avsöndrad från $\frac{1}{4}$ mantal Brödåkra nr 2,

53) Andel av lägenheten Karsefors nr 16,

54) Lägenheten Karsefors nr 18, om 13.5 ar, (2⁷), avsöndrad från en till $\frac{1}{4}$ mantal Brödåkra nr 2 litt. Bb hörande utmark,

55) Lägenheten Karsefors nr 17, om 8.27 ar, (2⁶), avsöndrad från en från $\frac{1}{4}$ mantal Brödåkra nr 2 litt. Ba avsöndrad lägenhet om 2,706 ar.

I arrendet ingår all den rätt till grund och vatten i Lagan, som tillkommer Styrelsen såsom ägare av fastigheterna, ävensom allt Styrelsen tillhörigt fiske i Lagan. Därjämte ingå i arrendet alla de rättigheter, som tilläggas Styrelsen genom laga kraftägande dom efter ansökan till vattendomstolen om tillstånd till vattenfalls bebyggande.

De arrenderade fastigheterna finnas utmärkta med brun färg och med röda siffror enligt ovan angivna numrering å bilagda karta, upprättad av lantmätare R. Wide år 1927 (Bilaga 3¹).

De enligt denna paragraf utarrenderade fastigheter och fall kallas här nedan Karseforsen-Laholmsfallet.

Arrendet omfattar tiden från och med den 1 juli 1927 till och med den 30 juni 1967 eller en tidrymd av fyrtio år, och skall, därest frågan om kraftens transitering och statens järnvägars tillhandahållande med kompletterande ångkraft tillfredsställande ordnats enligt de allmänna principerna och förutsättningarna för avtalet, därefter på oförändrade villkor förlängas att omfatta ytterligare femton år eller till och med den 30 juni 1982. Skulle dessa villkor för arrendets förlängning icke hava uppfyllts, skall skriftligt meddelande härom lämnas kraftbolaget före den 30 juni 1962. Tvist om arrendets förlängning till den 30 juni 1982 behandlas enligt § 35.

Uppsäges icke arrendet av någondera kontrahenten minst fem år före den sålunda förlängda arrendetidens utgång, förlänges detsamma på oförändrade villkor att gälla ytterligare tio (10) år. Samma förlängning med 10 år i sänder inträder efter senare arrendeperioder, därest icke uppsägning skett minst 5 år i förväg.

Skulle mer än 70 % av det utbyggda fallet på sätt nedan sägs tagas i

¹ Här utesluten.

anspråk av Kungl. Järnvägsstyrelsen, äger kraftbolaget uppsäga kontraktet att upphöra att gälla 3 år därefter.

*Upplåtelse
till annan.*

Genom detta kontrakt utarrenderade fastigheter och rättigheter eller vid Karseforsen-Laholmsfallet uppförd kraftverksanläggning må ej utan styrelsens medgivande till annan upplåtas eller överlåtas.

Jordområden, som icke äro för kraftverksanläggningen erforderliga, må dock av kraftbolaget till annan på arrende upplåtas på sådan tid och sådana villkor, att de vid tiden för upphörande av detta kontrakt kunna till styrelsen återställas i samma skick, vari de nu befinna sig.

*Upplåtelse
med vatten-
fallsrätt.*

Mom. 2. Sedan arbetet med kraftverksanläggningen fortskridit så långt, att det blivit till fullo klarlagt, vilka de vattenområden och fastigheter äro, som tagas i anspråk för anläggningen, skall, därest laga hinder icke möter, ifrågavarande upplåtelse på oförändrade villkor till den omfattning, nedan angives, övergå till en upplåtelse under vattenfallsrätt. För sådant ändamål skall kraftbolaget föranstalta om sådan lantmåteriförrättning, som sägs i 4 kap. 10 § jordabalken, och skall vattenfallsrätten omfatta vad som sålunda blivit bestämt ifråga om vattenfallet till sina gränser ovan och nedan samt utmålet till storlek, läge och gränser.

Det åligger styrelsen att ombesörja, att de fastigheter, som skola upplåtas under vattenfallsrätt, äro fria från alla inteckningar.

Det anmärkes, att beträffande vad sålunda icke upplåtes under vattenfallsrätt fortfarande skall av kraftbolaget innehavas under arrenderätt.

§ 10.

*Arrende-
avgift.*

Avgiften för vad som genom detta kontrakt upplåtits eller utarrenderats utgör etthundrasjuttiotretusenfemhundra (173,500) kronor per år att i förskott den 1 juli och 1 januari inbetalas med åttiosextusensjuhundrafemtio (86,750) kronor till styrelsens kassakontor i Stockholm, varjämte det åligger kraftbolaget att tillhandahålla elektrisk energi på de i avd. C här nedan i kontraktet angivna villkor.

§ 11.

*Tidigare
arrende-
kontrakt.*

Samtliga arrendekontrakt, som för närvarande gälla beträffande de upplåtna områdena jämte vatten och fiske, vilka finnas upptagna i bifogade förteckning (Bilaga 5), skola även för kraftbolaget vara bindande, dock föreligger skyldighet för styrelsen att på kraftbolagets anmodan uppsäga avtalen, i den mån så är möjligt, att upphöra att gälla vid tiden för tillträdesdagen eller snarast möjligt därefter.

Arrendeavgifter, som belöpa å tiden före tillträdesdagen, skola tillkomma styrelsen och därefter kraftbolaget.

§ 12.

*Förslag till
anläggning
och utbygg-
nadstillstånd.*

Förslag till kraftanläggningar i och för vattenfallens utnyttjande för en vattenföring av 140 m³/sek. jämte därtill hörande beskrivningar och ritningar skola, i sådan omfattning, att anläggningens alla delar kunna till fullo bedömas, utarbetas av kraftbolaget och senast inom fem år efter detta avtals definitiva godkännande av Kungl. Maj:t, ingivas till styrelsen för granskning. Styrelsen förbinder sig att utan dröjsmål senast inom 90 dagar hava slutfört denna granskning. Kraftbolaget skall därefter inom sex månader efter styrelsens definitiva godkännande av förslaget överlämna till styrelsen fullständigt förslag till ansökan om tillstånd till utbyggnad av Karseforsen-Laholmsfallet för ovannämnda vattenföring jämte alla nödiga bilagor, ritningar, handlingar och uppgifter, som enligt vattenlagen skola åtfölja ansökningshandlingen. Styrelsen skall utan onödigt dröjsmål ingiva ansökningshandlingarna till vattendomsstolen, varefter målet av styrelsen utföres i samråd med kraftbolaget.

Skulle kraftbolaget önska företaga ändring eller tillbyggnad till av styrelsen godkänd anläggning, skall förslag härtill av styrelsen godkännas, innan ändringen eller tillbyggnaden utföres. *Ändring eller tillbyggnad.*

Därest godkännande enligt denna paragraf vägras, skall frågan avgöras i den ordning, § 35 stadgar.

§ 13.

Det åligger kraftbolaget att utbygga kraftanläggningarna i huvudsaklig överensstämmelse med de av styrelsen godkända ritningarna ävensom i enlighet med det av domstol lämnade tillstånd och de av andra myndigheter givna föreskrifter. *Utbyggnadens verkställande.*

Därest för vattenkraftens utbyggande erfordras förvärv av äganderätt av viss mark eller fiske eller rätt att såsom servitut på visst sätt utnyttja annan tillhörig fast egendom, skola dessa markområden och rättigheter förvärfvas i styrelsens namn och för dess räkning. Alla kostnader i och för förvärvet skola bestridas av kraftbolaget. Vid dylikt förvärv må icke utan styrelsens medgivande intagas villkor om leverans av elektrisk energi efter arrendetidens slut, varjämte fastigheter, som förvärfvas med äganderätt, skola förvärfvas fria från penninginteckningar. *Förvärv av ytterligare mark.*

I den mån dessa fastigheter skola omfattas av vattenfallsrätten, skall kraftbolaget ombesörja, att de göras fria från alla inteckningar.

Kraftbolaget äger i övrigt under arrendetiden fritt förfoga över vad som upplåtits liksom också över de fastigheter och rättigheter, som eljest i Kro-nans namn och för dess räkning förvärfvas i samband med vattenkraftens utbyggande, allt i den omfattning, som kräves för anläggningarnas utförande och drift, och med de inskränkningar, som i detta kontrakt angivas.

§ 14.

Alla anläggningskostnader, bestämda på sätt i § 18 sägs, skola bestridas av kraftbolaget. *Engångs-kostnader.*

Kraftbolaget är jämväl skyldigt erlägga alla å arrendetiden belöpande årligen utgående skatter, onera, avgifter och ersättningar ävensom ersättning för skada, som under arrendetiden uppkommer genom anläggningarnas drift. Kraftbolaget ansvarar slutligen för fullgörandet av alla de övriga skyldigheter, som under arrendetiden påvila styrelsen såsom ägare till de utarrenderade fastigheterna. *Årliga kostnader.*

Styrelsen skall alltså icke vidkännas några som helst utgifter för kraftverksanläggningarnas utförande eller drift i vidare mån än i §§ 18 och 27 säges.

Kraftbolaget står under arrendetiden ensam risken för vådliga händelser. Det åligger kraftbolaget att hålla kraftverksanläggningarna i fullt driftdugligt skick och så, att de vid eventuell inlösen icke förete större slitning än som motsvarar väl underhållna anläggningar. Normgivande skola därvid vara övriga svenska anläggningar av samma storhetsordning. *Kraftbolagets ansvars- och underhålls-skyldighet.*

§ 15.

Därest styrelsen så påfordrar, skall för utbyggandet av de arrenderade vattenfallen ett arbetsutskott tillsättas, i vilket kraftbolaget tillsätter fyra och styrelsen två ledamöter. Arbetsutskottet, vars ändamål är att lösa under arbetets gång uppkommande tekniska frågor och kontrollera utförandet, fastställer själv sin arbetsordning. *Arbetsutskott.*

Styrelsen äger därjämte rätt att på sin bekostnad under byggnadstiden på sätt, styrelsen anser erforderligt, kontrollera anläggningarnas behöriga utförande styrelsen är jämväl berättigad att sedermera kontrollera, att anläggningarna bliva väl underhållna. *Kontroll.*

Det anmärkes, att, därest kraftbolaget icke ställer sig till efterrättelse de i anledning av sådan kontroll av styrelsen meddelade föreskrifter, kraftbolaget är skyldigt att ersätta all därav föranledd skada.

§ 16.

Fastigheter, som icke tagas i anspråk för anläggningen. De fastigheter, som ingå i upplåtelsen eller eljest i samband med utbyggnaden för styrelsens räkning förvärvats, skola, i den mån de icke tagas i anspråk för kraftverksanläggningar, väl hävdas. Växande skog å den del av det arrenderade området, som icke tages i anspråk för kraftanläggningens utförande, skall av kraftbolaget väl vårdas, och får avverkning ske endast i mån av husbehov. Byggnader, som ej tagas i anspråk för kraftverksanläggningarna, skola väl underhållas eller må på villkor, som för varje fall av styrelsen bestämmas, borttagas.

Byggnader. Byggnader, som under arrendetiden å dessa fastigheter uppförts, skola vid arrendetidens utgång hembjudas styrelsen till inlösen. Vill styrelsen lösa, men kan ej överenskommelse träffas om vad i lösen bör utgå, skall frågan därom avgöras i enlighet med bestämmelserna i § 35. Vill ej kronan inlösa sådan byggnad, varom nu är fråga, åligger det kraftbolaget att inom tre månader efter arrendetidens utgång hava bortflyttat byggnaderna och vidtagit erforderliga planeringsåtgärder, vid äventyr att byggnaderna eljest tillfalla styrelsen utan lösen.

Syn. Tillträdessyn skall å dessa fastigheter hållas inom sex månader efter det kraftverksanläggningen blivit avsynad och godkänd och det sålunda blivit klarlagt, i vad mån de upplåtna fastigheterna icke tagits i anspråk för densamma. Avträdessyn skall hållas inom sex månader efter avträdesdagen.

§ 17.

Brandförsäkring och botande av skador. Det åligger kraftbolaget att i inländsk brandförsäkringsanstalt ombesörja och utan avdrag å arrendet bekosta brandförsäkring till fulla värdet av å de upplåtna fastigheterna nu befintliga, kronan tillhöriga byggnader, vilkas borttagande icke av styrelsen medgivits. Inträffar brandskada eller varder dylik egendom på annat sätt under arrendetiden skadad, åligger det kraftbolaget att ofördröjligen bota skadan.

§ 18.

Inlösen. Vid arrendetidens utgång skall styrelsen inlösa de av kraftbolaget för uttagande av vattenkraften i Karseforsen och Laholmsfallen utförda anläggningarna, vilka, såsom ovan sagts, skola ligga på Kronans mark, dock att de från kraftanläggningarna utgående ledningarna icke skola medtagas vid inlösen. Inlösensumman skall utgöras av kraftbolagets bokförda anläggningskostnader med avdrag för värdeminskning enligt bilaga 6.

Anläggningskostnad. Såsom anläggningskostnad skola räknas alla kostnader, som enligt vedertaget affärsbruk pläga hänföras till anläggningskostnader vid kraftanläggningar av nu ifrågavarande slag, såsom för förvärv av mark, vattenrätt och fiske, skadeersättningar, utrednings- och konstruktionsarbeten, byggnadskostnader, regleringskostnader, domstolsavgifter, rättegångskostnader, andra engångskostnader, som genom domstols eller annan myndighets beslut påvila eller komma att påvila anläggningens ägare eller eljest komma att utgå, samt skatter, räntor och övriga årliga avgifter under byggnadstiden och under tiden för provdrift och inkörning samt arrendeavgifter enligt § 10 intill byggnadstidens slut, dock längst till den 1 januari 1933. Såsom anläggningskostnad skall ock räknas det belopp, som enligt § 3 i kontrakt mellan styrelsen och kraftbolaget den 8 och 11 februari 1918 skall av kronan erläggas, så snart kraftstation för Karseforsens utnyttjande blivit byggd och

tagen i drift, vadan styrelsen alltså först vid inlösen av anläggningen skall inbetala detta belopp.

De anläggningar och fastigheter, som sålunda skola av styrelsen inlösas, skola närmare angivas i ett tillägg till detta kontrakt, avsett att av kontrahenterna upprättas, så snart anläggningen blivit färdigställd.

Del C. Kraftleverans.

§ 19.

Kraftbolaget förbinder sig att, på sätt här nedan säges, tillhandahålla styrelsen å Kungl. Maj:ts och kronans vägnar kraft för elektrifiering av statsbanor samt för tillgodoseende av statens järnvägars övriga kraftbehov inom banområdena för de elektrifierade statsbanorna inom södra Sverige söder om en rät linje genom Varberg och Nässjö.

*Vattenkraft
till S. J.*

Leveransskyldighet inträder tidigast den 1 januari 1933, dock med iakttagande av bestämmelserna i § 25 av detta avtal, och upphör samtidigt med upplåtelse tidens utgång.

Kraftbolagets skyldighet att tillhandahålla vattenkraft begränsas till den effekt och energi, som kommer att kunna uttagas från de vattenfall och fallandelar, vilka enligt detta kontrakt utarrenderas.

Kraftbolaget är skyldigt iakttaga, att kraftbolaget förfogar över så mycket odisponerad vattenkraft eller sådan rätt till avkoppling av abonnenter å redan disponerad vattenkraft, att kraftbolaget utan annan begränsning än i § 25 mom. 5 angives kan tillhandahålla av styrelsen enligt § 25 mom. 1 och 2 abonnerad vattenkraft.

Skulle Karseforsen-Laholmsfallet icke vara utbyggt vid den tidpunkt, då kraftleveransen enligt detta kontrakt skall påbörjas, äger kraftbolaget rätt och skyldighet att fullgöra leveransen från annat kraftbolaget tillhörigt kraftverk.

§ 20.

Kraftbolaget är icke skyldigt tillhandahålla erforderlig kompletteringskraft, i detta kontrakt kallad ångkraft. Kraftbolaget är dock villigt, om det så finner möjligt med hänsyn till befintliga anläggningar och övriga leveranser att på sätt nedan angives leverera styrelsen dylik kraft.

*Ångkraft
från kraft-
bolaget till
S. J.*

§ 21.

Kraften skall, därest icke annan överenskommelse träffas, tillhandahållas som trefasig 50-periodig växelström.

Leveransen av vattenkraft fullgöres i vederbörande vattenkraftverk efter strömbrytare och instrumentering för utgående ledning och efter styrelsens val antingen vid generatorspänningen eller vid förefintlig linjespänning, som skall vara 50 à 55 kV eller 120 à 132 kV.

Leveransen av ångkraft anses ske i samma punkt, där vattenkraften tillhandahålles. Kontrahenterna utgå därifrån, att kraftbolaget kan i nämnda punkt tillhandahålla ångkraften för samma kostnad som vid de ångkraftverk, där ångkraften produceras, så att någon överförings- eller transiteringskostnad icke av kraftbolaget debiteras eller avdrag av kraftbolaget göres för några överförings- eller transiteringsförluster.

*Strömart och
leverans-
punkt.*

§ 22.

Om det för driften av statens järnvägar finnes lämpligt att omforma eller omtransformera kraften och om de därför erforderliga anläggningarna lämpligen behöva förläggas på mark, som äges eller innehaves av kraftbo-

*Mark för
eventuell
omformare.*

laget, förbinder sig kraftbolaget att på skäliga villkor upplåta behöflig mark till kronan ävensom att låta kronan på skäliga villkor använda kraftbolagets spår och transportanordningar.

§ 23.

Mätningssätt. Kraften uppmätes vid leveranspunkten medelst printometrar, anordnade för registrering av den i medeltal per kvartstimme uttagna effekten. Vardera kontrahenten uppsätter en printometer för den effektiva och en printometer för den reaktiva energien. För fastställande av den uttagna maximieffekten i kW och kVA uppsätta båda kontrahenterna lämpliga registrerande instrument.

§ 24.

Missvisningar å mätare. Om styrelsens och kraftbolagets i § 23 omförmälda mätapparater trots iakttagandet av deras uppmätta konstanter sinsemellan angiva olika kraftuttagning, förfäres på följande sätt.

Om kraftbolagets mätare anger värden, som icke avvika från de av styrelsens mätare angivna med mer än 5 % av dessa, läggas medelvärdena mellan båda till grund för beräkning av kraftuttagningen, för så vitt ej av avläsningarna tydligt framgår, att båda mätarna äro felaktiga, i vilket fall förfäres så, som i denna paragraf under c) anges.

Om kraftbolagets mätare anger värden, som avvika från de av styrelsens mätare angivna med mer än 5 % av dessa, kontrolleras och justeras båda de olika visande mätarna, och bestämmas konstanterna vid första lämpliga tillfälle av styrelsen, varvid kraftbolaget äger rätt att närvara.

a) Skulle därvid den ena mätaren visa sig defekt, men den andra brukbar, beräknas uttagningen efter den brukbara mätaren med tillämpning av den nya konstanten.

b) Skulle båda mätarna visa sig brukbara, men med förändrade konstanter, beräknas uttagningen efter den mätare, vars konstant ändrats minst, med tillämpning av den nya konstanten.

c) Skulle båda mätarna visa sig obrukbara för beräkning av uttagningen, anses denna hava uppgått till medelvärdet mellan de uttagningar, som uppmätts genom till ordningen motsvarande avläsningar under närmast föregående och efterföljande månader, för vilka mätarna angivit brukbara värden, därest icke kontrahenterna enas om att uppskatta uttagningen efter andra grunder för den tid, då mätarna varit defekta.

Både styrelsen och kraftbolaget äro skyldiga att hålla sina mätapparater i fullt brukbart skick.

§ 25.

Anmälan av kraftabonnemang.

Mom. 1. Styrelsen skall till kraftbolaget skriftligen meddela storleken av det kraftbelopp, som styrelsen enligt detta kontrakt önskar abonnera från kraftbolaget.

Meddelandet skall innefatta följande uppgifter:

a) Storleken av den *vattenkraftenergi*, som styrelsen abonnerar, angiven i procent av den med hänsyn till framrinningen uttagbara energimängden.

b) Storleken av den *ångkrafteffekt*, som styrelsen önskar abonnera från kraftbolagets anläggningar, ävensom i huvudsak huru denna skall utnyttjas såsom komplement till den abonnerade vattenkraften.

För varje procent, som styrelsen enligt a) abonnerar, skall styrelsen hava rätt att disponera en maskineffekt, motsvarande 1,4 m³ vattenföring per sek.

Anmälnings-tid vid större nyabonnemang eller ökning.

Mom. 2. Sådan skriftlig anmälan, som i föregående moment säges, skall av styrelsen göras beträffande det för varje kalenderår önskade abonnemangets före den 1 juli närmast föregående år, dock skall, därest anmälan

avser så stora nyabonnemang, som nedan säges, de därstädes angivna anmälningstiderna iakttagas. Göres ej någon anmälan, anses abonnemanget för nästföljande år oförändrat.

Överstiger nyabonnemang 2,500 kW (kvartstimmeseffekt) resp. 7.5 miljoner kWh per år, skall anmälan till kraftbolaget därom ske minst ett (1) år i förväg.

Överstiger nyabonnemang 5,000 kW (kvartstimmeseffekt) resp. 15 miljoner kWh per år, skall anmälan ske minst två (2) år i förväg.

Överstiger nyabonnemang 10,000 kW (kvartstimmeseffekt) resp. 30 miljoner kWh per år, skall anmälan ske minst tre (3) år i förväg.

Om under samma kalenderår verkställas flera nyabonnemang, skola de betraktas såsom ett nyabonnemang till storleken lika med summan av samtliga de under året verkställda nyabonnemangen och anmält vid tiden för det senaste nyabonnemanget. Kraftbolaget äger rätt att tillämpa samma regel, om under två på varandra följande kalenderår nyabonnemang verkställas med kortare mellanrum än 10 månader. Styrelsen dock obetaget att i dylikt fall räkna med det senast anmälda nyabonnemanget som ett nytt abonnemang, anmält 10 månader efter närmast föregående nyabonnemanget. (Med nyabonnemang avses dels det första abonnemang, som verkställs, dels varje därpå följande ökning).

Mom. 3. Om styrelsen begär leverans av ångkraft, skall kraftbolaget senast 3 månader efter styrelsens skriftliga framställning meddela, huruvida och från vilken tidpunkt ångkraft kan ställas till förfogande.

*Svarstid
beträffande
ångkraft.*

Mom. 4. Utan särskilt medgivande från kraftbolaget äger styrelsen icke rätt att minska summan av redan gjorda abonnemang av vattenkraft.

*Arbeställning
av abonnerad
kraft.*

Skulle emellertid Statens Järnvägar upphöra med driften å elektrifierad järnväg inom det i § 19 första stycket angivna området eller dess kraftbehov inom detta område visar sig vara mindre än som abonnerats, äger styrelsen rätt att minska sitt abonnemang av vattenkraft två år efter därom lämnad uppsägning, dock med högst 2,000 kW per år.

Abonnemang av ångkraft må av styrelsen eller av kraftbolaget minskas efter två års förutgången uppsägning. Skulle kraftbolaget emellertid vara förhindrat att leverera all den ångkraft, styrelsen behöver, är styrelsen berättigad att minska eller uppsäga abonnerad ångkraft med endast 18 månaders uppsägningstid, dock med högst 2,000 kW per år.

Mom. 5. I den mån av styrelsen enligt denna paragraf abonnerad vattenkraft icke kan med hänsyn till kraftbolagets fasta kraftleveranser fullgöras från utbyggda vattenkraftanläggningar och icke utgör tillräcklig belastning för en ny vattenkraftstation, är kraftbolaget berättigat att tillfälligt ersätta dylik vattenkraft med ångkraft, vilken ersättningskraft styrelsen då skall betala såsom ångkraft. Leverans av dylik ersättningskraft får emellertid icke fortgå mer än högst två (2) år utöver i mom. 2 angivna tidsperioder.

*Tillfällig
ersättnings-
kraft för viss
vattenkraft.*

Övannämnda undantag beträffande kraftbolagets skyldighet att inom de i mom. 2 angivna tider leverera vattenkraft får icke tillämpas beträffande abonnemang, som styrelsen enligt denna paragraf kan komma att göra när Södra stambanan eller ock Väst kustbanan skall elektrifieras.

Mom. 6. Styrelsen är skyldig att abonnera ett så stort sammanlagt effektbelopp av vattenkraft och ångkraft, att detsamma icke understiger den maximieffekt, som styrelsen uttager (se § 26 mom. 1 andra stycket). Därvid anses vattenkrafteffekten vara lika med den effekt, som tillkommer styrelsen enligt § 25 mom. 1 sista stycket, i den mån icke styrelsens vattenkrafteffekt ökas på grund av § 28. I den mån kraftbolaget avböjer av styrelsen anmält abonnemang av ångkraft, må emellertid styrelsen hava rätt att med den uttagna maximieffekten överskrida summan av den abonnerade vattenkraft-

*Minimi-
abonnemang.*

effekten och ångkraffteffekten med samma effektbelopp, som styrelsen anmält och kraftbolaget vägrat att leverera. Styrelsen äger emellertid icke under några förhållanden rätt att uttaga större kvartstimmeseffekt än som motsvarar summan av den abonnerade vattenkraft- och ångkraffteffekten.

Uttager styrelsen under något är större belopp av ångeffekt än som abonnerats eller eljest med hänsyn till bestämmelserna i förra stycket tilllåtes, är styrelsen skyldig, att, om kraftbolaget så fordrar, vidtaga rättelse genom att från och med nästkommande år enligt styrelsens val antingen öka abonnemanget av ångkraft eller öka abonnemanget av vattenkraft eller öka såväl ångkraft- som vattenkraftabonnemanget, så att totala abonnemanget, då vederbörlig hänsyn toges till bestämmelserna i förra stycket, fullt motsvarar den effekt, som uttagits.

§ 26.

Fastställande
av styrelsens
förbrukning
av vattenkraft
och ångkraft.

Mom. 1. Med hjälp av printometrarnas registrering skall för varje dygn fastställas storleken av de kvantiteter vattenkraftenergi och ångkraftenergi, som styrelsen uttagit. Som vattenkraftenergi skall härvid räknas så stor energimängd, som svarar mot enligt § 25 abonnerad andelsprocent av vattenföringen, omräknad med mot belastningsförhållandena svarande verkningsgrad. För belastningsutjämning skall härvid styrelsen disponera samma del av magasinerna vid Skogaby och Karseforsen, som styrelsen har procentuell andel i den med hänsyn till framrinningen uttagbara energimängden. Den av styrelsen abonnerade vattenkraften skall vid beräkningen av kraftkostnaden antagas vara använd på det sätt, som föranleder minsta sammanlagda kostnad för kraften. Vid de i detta stycke behandlade beräkningarna skall hänsyn endast tagas till kvartstimmeseffekten.

Den för året *maximalt* uttagna effekten fastställs medelst de i § 23 sista satsen omförmälda, registrerande mätarna. Därvid skall emellertid icke någon hänsyn tagas till sådana tillfälliga spetsar, som föranledas av driftstörningar, såsom kortslutningar och dylikt eller andra rent onormala företeelser inom järnvägsdriften.

Befrielse
från ångkraft-
avgift.

Mom. 2. Styrelsen är icke skyldig att erlagga avgift för sådan ångkraffteffekt, som visserligen enligt ovan angivna beräkningsgrunder uttagits av Styrelsen, men som föranletts av att vattenkrafttillgången begränsats genom Kraftbolagets vattenregleringsåtgärder eller vattenkraftanläggningarnas handhavande i övrigt.

Begränsning
av kraftuttag-
ningar vid is-
svårigheter
m. m.

Mom. 3. Om Kraftbolagets möjlighet att leverera den abonnerade vattenkraften hindras eller minskas av anledning, som omförmäles i 20 § i lagen den 22 juni 1920 om rätt till elektrisk kraft m. m., skall Kraftbolaget lämna omedelbart meddelande därom till överenskommet ombud för Styrelsen, så att Styrelsen blir i tillfälle att, om så av Styrelsen befinnes önskvärt, begränsa kraftuttagningen från Kraftbolaget. Därest Styrelsen trots dylik avisering underlåter att inom rimlig tid begränsa sin kraftuttagning, är Styrelsen skyldig vidkännas avgift som för ångkraffteffekt, i den mån uttagning icke kunnat tillgodoses med den disponibla delen av den abonnerade vattenkraften. Om Kraftbolaget däremot underlåter att lämna omförmälda avisering, är Styrelsen icke skyldig betala för den ökning av ångeffekten, som uppkommit utöver vad som av Styrelsen abonnerats.

§ 27.

Kraftpris.

Priset för den uttagna energien debiteras, därest icke annan frivillig överenskommelse träffas mellan kontrahenterna, i enlighet med Kraftbolagets årliga självkostnader på följande sätt:

För vatten-
kraft.

a) För den varje särskilt år enligt § 25 abonnerade och av Kraftbolaget tillhandahållna vattenkraften erlägges avgift i proportion till den andel, som

Styrelsen abonnerat och Kraftbolaget tillhandahållit under året ifråga. Om sålunda Styrelsen exempelvis under ett år enligt § 25 abonnerat på 50 % av den i Karseforsen-Laholmskomplexet med hänsyn till framrinningen uttagbara energimängden, skall Styrelsen härför erlagga en avgift, utgörande 50 % av Kraftbolagets årliga självkostnad.

Kraftbolagets årliga självkostnad skall innefatta samtliga skäligena utgifter för driften, såsom arrendavgifter, andel i kostnader för vattenregleringar, kostnader för personal inklusive allmän administration, i den mån de belöpa på Karseforsen-Laholmskomplexet, kostnader för förbrukningsmateriel samt underhåll och reparation av anläggningarna, skatter, onera, skadeersättningar, försäkringar, fiskeavgifter, avsättning till värdeminskningsskonto — enligt bilaga 6 — samt förräntning av det kapital, som vid föregående års slut bokförts såsom nedlagt dels i naturkraften, dels i anläggningarna. Sättet för beräkningen av anläggningskostnaden för Karseforsen-Laholmsfallet finnes närmare bestämt i § 18. I det kapital, varå ränta sålunda skall beräknas, skall dessutom inbegripas summan av de i § 10 angivna arrendavgifterna jämte därå belöpande ränta intill tiden för igångsättningen av kraftanläggningen, längst dock till den 1 januari 1933, skolande denna ränta tilläggas vederbörande kapital vid varje års slut.

I de årliga kostnaderna för Karseforsen-Laholmskomplexet skall inräknas den årliga avgift, som enligt kontraktet mellan Styrelsen och Kraftbolaget av den 8—11 februari 1918 skall erläggas av Styrelsen för regleringsmagasinet ovanför Skogabystationen.

Skulle Karseforsen-Laholmsfallet icke vara utbyggt vid den tidpunkt, då leverans av elektrisk kraft enligt detta kontrakt skall påbörjas, får kraftpriset icke beräknas högre än om fallet varit utbyggt och kraften därifrån levererats.

b) För den ångeffekt, som Styrelsen enligt § 25 mom. 1 abonnerat, erlagger Styrelsen avgift i proportion till Kraftbolagets årliga självkostnad för ångeffekten. Denna självkostnad skall i tillämpliga delar beräknas enligt bestämmelserna under a), varvid dock iakttages, att, om Kraftbolaget till högre kostnad än den genomsnittliga låtit för Styrelsens räkning utvidga sina ångkraftanläggningar, Kraftbolaget skall erhålla skälig förhöjning av effektavgiften. Uttager Styrelsen större ångeffekt än som abonnerats, är Styrelsen skyldig att erlagga skälig avgift för den överskjutande effekten.

För ångkraft.

c) För den ångenergi, som Styrelsen uttagit, erlägges avgift i enlighet med Kraftbolagets självkostnad, varvid i tillämpliga delar bestämmelserna under a) skola tillämpas. Vid självkostnadens bestämmande skall hänsyn tagas till om energien uttagits på grund av otillräcklig vattentillgång eller för spetsdrift. För sådan energi, som enligt § 26 skall anses vara ångkraftenergi, men som uttages under sön- och helgdagar och under närmast föregående och efterföljande sex timmar, skall erläggas halva den normala avgiften för ångkraftenergi.

Sön- och helgdagar.

§ 28.

I den mån Karseforsen och Laholmsfallet utbyggas för mer än 140 m³ sek., skall Styrelsen vara berättigad att efter eget val antingen i motsvarande grad öka den vattenkrafteffekt, som Styrelsen enligt § 25 mom. 1 sista stycket disponerar, eller ock vara befriad från andel i kostnaden för överskjutande effekten.

Övereffekt vid vattenkraftstationerna.

§ 29.

Styrelsens kraftavgift erlägges senast 14 dagar efter av Kraftbolaget utfärdad månadsräkning. Sådana avgifter, som härvid skola debiteras enligt löpande årets bokslut, få härvid preliminärt debiteras efter de avgifter per andelsprocent, kilowatt, kilowattimmar, m. m., som senast definitivt fastställts. De-

Debitering och bokföring

finitiv avräkning äger rum, så snart bokslut och övriga debiteringsgrunder föreligga.

§ 30.

*Överföring
av kraft till
S. J. över
Kraftbolagets
ledningar.*

Kraftbolaget är villigt enligt närmare överenskommelse i varje särskilt fall, där enligt Kraftbolagets åsikt så lämpligt ske kan, att genom sina befintliga ledningar och transformatorstationer transitera kraft till Statens Järnvägar för de i § 19 första stycket angivna ändamål ävensom att, eventuellt gemensamt med Styrelsen, utbygga nya ledningar och transformatorstationer.

§ 31.

*Revision av
tekniska be-
stämmelser.*

Vad i detta kontrakt, del C, bestämts i fråga om de rent tekniska förhållandena må kunna revideras, i den mån teknikens utveckling och förhållandenas ändring göra detta lämpligt och om endera parten så påfordrar. I brist på åsämjande hänskjutes saken till avgörande, så som i § 35 säges.

§ 32.

*Rätt till
överlåtelse
av kontraktet
å S. J.*

De rättigheter och skyldigheter, som tillkomma styrelsen enligt detta kontrakt, del C, må Styrelsen, i den mån Styrelsen finner så vara lämpligt, transportera på Kungl. Järnvägsstyrelsen.

§ 33.

Förverkande.

Om Kraftbolaget på otillfredsställande sätt fullgör sina här ovan åtagna förpliktelser i fråga om kraftleverans, har Kraftbolaget, om Styrelsen så yrkar, förverkat den upplåtna nyttjanderätten till Karseforsen-Laholmsfallet, och skall Styrelsen i sådant fall följaktligen vara berättigad att sex månader efter uppsägning återtaga vad genom detta kontrakt utarrenderats mot lösen, varom i § 18 sägs.

Del D. Allmänna bestämmelser.

§ 34.

Bokföring.

Det åligger Kraftbolaget att föra noggranna räkenskaper över alla anläggningskostnaderna för utbyggnad av de genom detta avtal utarrenderade vattenfall ävensom över alla kostnader för driften av dessa anläggningar.

Varje anläggnings- eller årskostnad, som är av sådan natur, som Styrelsen enligt § 18 har att erlægga för Karseforsen-Laholmskomplexet vid arrendetidens slut, eller på det pris, som enligt § 27 skall erläggas för till Styrelsen levererad kraft, skall uppföras i nämnda räkenskaper, som skola underställas Styrelsen för granskning senast den 1 juli året efter sedan kostnaden blivit bokförd, och åligger det Styrelsen att senast sex månader efter sagda dag framställa anmärkning mot debiteringen av kostnaden, därest Styrelsen icke vill godkännas densamma. I brist på godvillig överenskommelse rörande riktigheten av verkställd bokföringsåtgärd hänskjutes frågan till avgörande enligt § 35.

§ 35.

Skiljedom.

Skulle meningsskiljaktighet uppstå mellan Styrelsen och Kraftbolaget angående tolkningen eller tillämpningen av detta kontrakt, skall saken hänskjutas till opartisk, sakkunnig tremannanämnd eller institution, om vilken kontrahenterna enas eller som, om detta ej inom två månader efter påkallandet av dylik skiljedom skett, utses av överståthållarämbetet i Stockholm. Såväl Styrelsen som Kraftbolaget äger påkalla dylik skiljedom. Domen skall vara meddelad inom sex månader efter det nämnden eller institutionen utsetts vid äventyr, att kontrahent eljest är oförhindrad att instämma tvisten

till domstol. Kostnaden för skiljeförfarandet skall gäldas till hälften av vardera kontrahenten. Skulle kontrahent icke åtnöjas med det avgörande, som träffas av sålunda utsedd sakkunnig nämnd eller institution, är han berättigad att inom 90 dagar efter han därav erhållit del draga frågan under domstols prövning. Har ingendera kontrahenten inom nämnda tid instämt saken till domstol, står det beslut fast, som meddelats av nyssnämnda tremannanämnd eller institution.

Del E. Lån till bebyggande av Karseforsen-Laholmsfallet.

§ 36.

I och för utförande av kraftverksanläggning i Karseforsen-Laholmsfallet är Kraftbolaget berättigat att av Kronan genom Styrelsen erhålla ett lån, motsvarande två tredjedelar av byggnadskostnaden, dock högst 5 1/2 miljoner kronor, under förutsättning att härför ställes av Styrelsen godkänd säkerhet antingen genom in-teckning med bästa förmånsrätt i vattenfallsrätten eller på annat sätt. Det åligger kraftbolaget att minst ett år i förväg anmäla sin önskan om lånets utbekommande.

Lån till bebyggande.

§ 37.

Lånevillkoren skola vara i huvudsaklig överensstämmelse med de för vattenkraftslånefonden gällande. Ränta skall gäldas med högst 1/4 % över den ränta, som Staten enligt Riksgäldskontorets beräkning kan anses hava guldit i medeltal för de lån, som upptagits under de två åren närmast före lånets utlämnande.

Lånevillkor.

§ 38.

Detta kontrakt, varav tvänne exemplar undertecknats och utväxlats, gäller med det förbehåll, att detsamma godkännes av Kungl. Maj:t före den 1 juni 1927.

Godkännande av Kungl. Maj:t.

Stockholm den 4 mars 1927.

Malmö den 1 mars 1927.

Kungl. Vattenfallsstyrelsen. För *Sydsvenska Kraftaktiebolaget*.

F. VILH. HANSEN.

AUG. SCHMITZ.

W. BORGQUIST.

FR. MALM.

JONTE HULTKRANTZ.

Sven Nordmark.

Konsuln Aug. Schmitz' och direktören Jonte Hultkrantz' egenhändiga namnteckningar bevitna:

E. Schmidt.

S. Johansson.

Förteckning över arrendekontrakt.

Kontraktets datum.	Arrendatorn.	Kontraktets omfattning.
Skeen.		
20/11 1919	Strömsnäs Bruks A.-B.	Skeens egendom.
3 ¹ / ₂ och 24 ¹ / ₂ 1925	Strömsnäs Bruks A.-B.	Vissa markområden vid Skeen.
25/2 » 28/2 1925	Ernst Svensson	» » » »
10/3 » 15/4 1925	Södra Sveriges Sportfiskeklubb	Fiskerätten till de vid Skeen be- lägna, staten tillhöriga fastig- heterna m. m.
Hjulsnäs, Traheryd, Grönö.		
12/2 och 27/2 1912	Strömsnäs Bruks A.-B.	1/4 mantal Hjulsnäs nr 1.
29/3 » 30/3 1926	J. A. Lindahl i Tra- ryd	Hemmansdelarna 19/400 mtl. litt. C 58 och 34/400 mtl. litt. C 59 b Traheryd nr 2 Kronogård och Traheryd nr 1 Skattegård.
7/1 » 2/2 1926	Gustaf Svensson i Grönö	5/64 mantal litt. Aab Grönö nr 1 Södergård.
23/5 » 28/5 1923	M. Andersson och F. Karlsson i Bru- sarp	Hemmanslotten 3/64 mtl. Ad av förra trumpetarbestället litt. A, 7/16 mtl. Brusarp nr 1.
11/3 1897	Petter Persson i Flo- boda	Lägenheten Petersborg.
14/3 och 21/3 1924	Klas Karlsson i Sjö- boda	Hemmansdelarna 1/24 mtl. litt. Db, 1/96 mtl. litt. Abb och 1/160 mtl. litt. Bb Sjöboda nr 1.
28/1 och 5/2 1921	Alfred Svensson	Hemmansdelarna 280/1000 mtl. litt. A och 14/1000 mtl. litt. B Tov- hult nr 1.
19/6 1918	Norrköping—Söder- köping och Vikbo- landets järnvägs- aktiebolag	Angående tillstånd att utföra och nyttja en linbana över 5/64 mtl. litt. Aab Grönö nr 1 m. fl. fastigheter.

Bil. 5.

Förteckning över arrendekontrakt rörande Laholms Vattenfall samt Karseforsen.

Kontraktets datum.	Arrendatorn.	Kontraktets omfattning.
$\frac{4}{10}$ och $\frac{5}{10}$ 1918	Laholms stad	Till Laholms Kungsladugård hörande vattenfall m. m.
$\frac{16}{10}$ » $\frac{19}{10}$ 1920	Philip Holmström	Laxfisket i Lagan vid Laholms broar m. m.
$\frac{28}{2}$ » $\frac{11}{3}$ 1921	Lars Nilsson i Hov	Lägenhet avsöndrad från $\frac{2}{15}$ mantal Hov nr 2.
» » » »	Per Aug. Jönsson i Kasteberg	Lägenhet avsöndrad från $\frac{1}{8}$ mantal Kasteberg nr 1.
» » » »	Karl Aug. Bengtsson	$\frac{3}{16}$ mantal Lejeby nr 1 litt. Ac.
» » » »	Bengt Petter Karlsson, Lejeby	Lägenhet avsöndrad från $\frac{11}{80}$ mantal nr 1 Lejeby, litt. Aba.
» » » »	Edvard Mattson i Lejeby	$\frac{3}{16}$ mantal Lejeby nr 1, litt. Aa.
» » » »	Aug. Persson i Lejeby	Lägenhet avsöndrad från $\frac{1}{20}$ mantal Lejeby nr 1.
» » » »	Jöns P. Nilsson i Lejeby	Lägenhet avsöndrad från $\frac{1}{24}$ mantal Lejeby nr 2.
» » » »	Alfred Broberg i Lejeby	<i>Dels</i> $\frac{15}{128}$ mantal Lejeby nr 3, litt. Cb, <i>dels ock</i> en på Lejeby nr 3 belägen mosslott m. m.
» » » »	Nils Broberg i Lejeby	<i>Dels</i> avsöndring från $\frac{11}{87}$ mtl. nr 1 Lejeby, <i>dels</i> hemmansdelen $\frac{15}{128}$ mantal nr 3 Lejeby, <i>dels</i> hemmansdelen $\frac{1}{30}$ mantal Lejeby nr 4, <i>dels ock</i> från $\frac{3}{16}$ mantal nr 2 Lejeby avsöndrade ängsskifte m. m.
» » » »	Jöns Bengtsson i Lejeby	2 från $\frac{7}{48}$ mantal Lejeby nr 2 avsöndrade lägenheter Karseforsen nr 19 och Karseforsen nr 20 m. m.
$\frac{11}{1}$ » $\frac{17}{1}$ 1922	John Tell	Jakträtten å vissa under Styrelsens förvaltning stående fastigheter inom Laholms socken.
$\frac{18}{2}$ » $\frac{10}{3}$ 1913	Philip Holmström, Laholm	Avsöndringar från $\frac{2}{3}$ mantal nr 1 Uddekulla i Ysby socken m. m.
$\frac{11}{3}$ » $\frac{28}{2}$ 1921	Nils Svensson	En från $\frac{1}{4}$ mantal Lejeby nr 4 avsöndrad lägenhet.

Bestämmelser rörande värdeminskningsskonto.

Avdrag för värdeminskning skall ske enligt följande grunder:

Bokförd anläggningskostnad för	Ungefärlig livstid år	Procentuell avsättning till värde- minskningss- konto %
1. Förvärv av eller ersättning för mark, vattenrätt och fiske i och för kraft- och regleringsanläggningar.....	Ingen tidsbe- gräns- ning	0
2. Alla bokförda engångsavgifter utöver de under 1 angivna för Skogabymagasinet och andra regleringar, skadeersättningar, domstolsavgifter, rättegångskostnader och andra dylika engångsavgifter ävensom skatter, räntor och övriga årliga avgifter under byggnadstiden och under tiden för provdrift och inkörning	75	1.3
3. Bergsprängning, jord- och stenschaktning, muddrings-, rensnings-, planeringsarbeten, vägar, fångdammar inklusive länshållning, permanenta dammbyggnader av jord och sten, murverk i sten och betong, kraftstationsbyggnader inklusive järnkonstruktioner och dylikt	75	1.3
4. Broar av betong, järnvägsspår, vändskivor, bostadsbyggnader av sten och dylikt	60	1.6
5. Broar av järn, ställverksbyggnader inklusive järnkonstruktioner, fristående järnkonstruktioner, luckor, rulldammar, kranar och traverser, plåttuber, bostadsbyggnader av trä, projektering och arbetsledning och dylikt	45	2.2
6. Turbiner med sugrör, generatorer, transformatorer, pumpar, cisterner, rörledningar, järnställningar och mellanväggar, instrumenteringsanläggningar med ledningar och hjälpmaskineri, utomhusställverk, vatten- och avloppsledningar och dylikt	30	3.3
7. Ackumulatorbatterier, träkonstruktioner utomhus, impregnerade eller skyddade	20	5.0
8. Träkonstruktioner utomhus, ej impregnerade eller skyddade	10	10.0

Avdrag för värdeminskning skall beräknas från och med den först infallande 1 januari året efter det kraftanläggningen tagits i bruk för leverans av elektrisk energi och intill arrendetidens slut samt bokföras vid varje bokslut genom kreditering av ett värdeminskningsskonto.

Skulle under arrendetiden nyanskaffning eller utökning av kraftanläggningen äga rum, beräknas avdrag för värdeminskningsskontot från och med den först infallande 1 januari efter sedan nyanskaffningen eller utökningen blivit färdig.

Vid nyanskaffning för att ersätta anläggningsdel, som utrangerats, skall nämnda anläggningsdels anskaffningskostnad helt och hållet avskrivas från

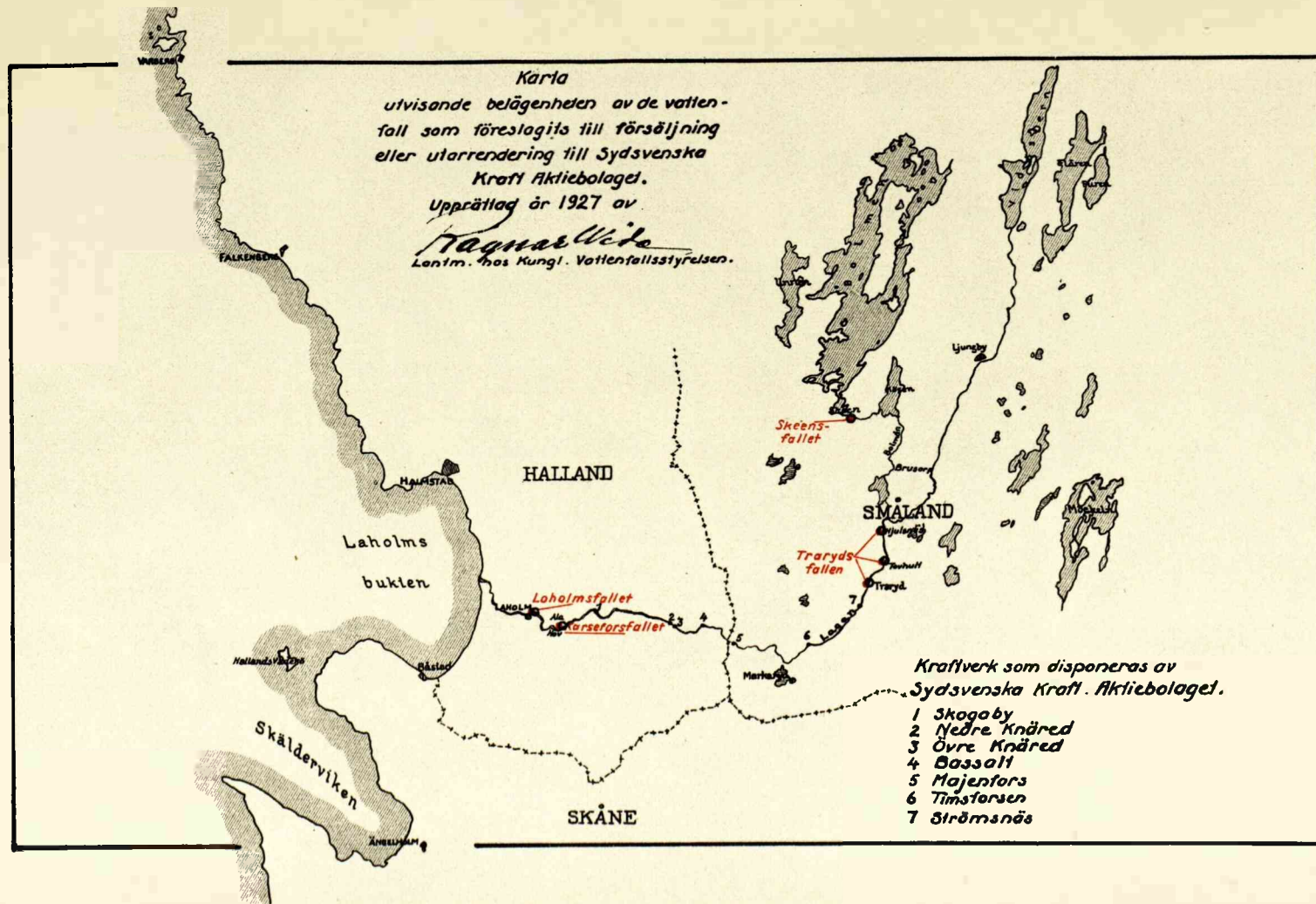

anläggningskontot och samtidigt värdeminskningsskontot nedskrivs med det belopp, som kontot påförts för samma anläggningsdel. Skulle sistnämnda belopp tillsammans med realisationsvärdet å den slojade anläggningsdelen understiga anskaffningskostnaden för densamma, skall skillnaden påföras driftkostnadskontot dock med undantag för nyanskaffningar eller reparationer å vatten- och husbyggnader, förorsakade av vådliga händelser, för vilka någon sådan skillnad icke får påföras varken anläggnings- eller driftkonto. Såsom anläggningskostnad skall efter nyanskaffningen bokföras självkostnaden för den nya anläggningsdelen.

Kostnader för reparationer och underhåll av anläggningsdelar, såsom enstaka utbyten av isolatorer, instrument, reläer, mätare och apparater eller delar av maskin- och transformatorlindningar inom kraftstationsanläggningarna, skola bokföras såsom driftkostnader.

Karta
utvisande belägenheten av de vattenfall som föreslagits till försäljning eller utarrendering till Sydsvenska Kraft Aktiebolaget.
Upprättad år 1927 av

Ragnar Wite
Lantm. hos Kungl. Vattenfallsstyrelsen.

Kraftverk som disponeras av
Sydsvenska Kraft. Aktiebolaget.

- 1 Skogaby
- 2 Nedre Knäred
- 3 Övre Knäred
- 4 Bassallt
- 5 Majensfors
- 6 Timstorsen
- 7 Strömsnäs